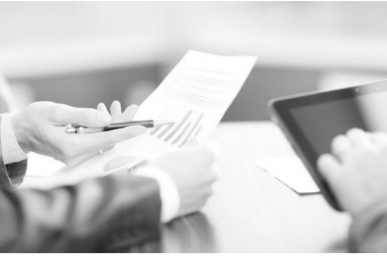

Bələdiyyələrin siyahısında dəyişiklik təsdiqlənib

Prezident İlham Əliyev "Bələdiyyələrin əraziləri və torpaqları haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa Əlavə - "Azərbaycan Respublikasında bələdiyyələrin siyahısı"nda dəyişiklik edilməsi barədə Azərbaycan Respublikasının Qanununu imzalayıb.

Sənədlə Prezident İlham Əliyev bələdiyyələrin siyahısında dəyişikliyi təsdiqləyib.

Ərdoğan NATO Baş katibi ilə görüşüb

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan NATO-nun Baş katibi Mark Rutteni qəbul edib.

Bu barədə "Milliyet" məlumat yayıb. Qeyd edək ki, Baş katib xarici işlər naziri Hakan Fidan və müdafiə naziri Yaşar Güllərle görüşüb.

Bakı hava limanına məcburi eniş

Təyyarə Moskva-Şarja reysini yerinə yetirə bilməyib

"Air Arabia" aviakompaniyasının Moskva-Şarja reysini yerinə yetirən hava gəmisinin kapitanı Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportuna məcburi eniş sərəqusu göndərmiş.

Bu qərar göyertədə olan sərəqsinlərdən birinin səhhətinin qəflətən pisləşməsi ilə əlaqədar olaraq qəbul edilib.

"Airbus A320" təyyarəsi təhlükəsiz şəkildə yerli vaxtla saat 18:54-də Bakı hava limanına eniş edib. Hadisə ilə əlaqədar olaraq aeroportun müvafiq xidmətləri yüksək hazırlıq vəziyyətinə gətirilib.

Təcili tibbi yardım briqadası sərəqsinə yerində operativ şəkildə yardım göstərmiş. Daha sonra müayinə üçün xəstəxanaya çatdırılıb.

Qeyd edək ki, Heydər Əliyev Beynəlxalq Aeroportu fəvqəladə hallara çəvik reaksiya göstərmək və sərəqsinlərin təhlükəsizliyini təmin etmək üçün müasir tələblərə uyğun bütün zəruri infrastruktur və yüksək peşəkərlığa malik komandaya sahibdir.

№ 215 (6216) 2024-cü il

Qiyməti 40 qəpik

ŞƏRQ

Günəş Şərqdən doğur!

www.sherg.az 26 noyabr 2024-cü il (çərşənbə axşamı)

Prezident İlham Əliyev Donald Trampa zəng edib

Dövlətimizin başçısı vurğulayıb ki, Prezident Donald Trampın fəaliyyəti dünyada təhlükəsizliyin təmin olunmasında daha da önəmli rol oynayacaq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev noyabrın 25-də Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Donald Trampa zəng edib.

Telefon danışıqı əsnasında dövlətimizin başçısı Donald Trampı Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti vəzifəsinə yenidən seçilməsi münasibətilə təbrik edib. Azərbaycan Prezidenti qeyd edib ki, seçkilərdə inamlı qələbə Amerika xalqının onun yürütdüyü siyasi xəttə böyük dəstək və etimadın aşkar ifadəsidir.

Dövlətimizin başçısı vurğulayıb ki, Prezident Donald Trampın fəaliyyəti dünyada təhlükəsizliyin təmin olunmasında daha da önəmli rol oynayacaq.

Birinci prezidentlik dövründə Azərbaycan ilə Birləşmiş Ştatlar arasında dostluq və əməkdaşlığın möhkəmlənməsinə Donald Trampın xüsusi diqqət ayırdığını deyən dövlətimizin başçısı ikitərəfli əlaqələrimizin irəli aparılması üçün birgə səylər göstəriləcəyinə ümidvarlığını bildirib.

Prezident Donald Tramp öz növbəsində səmimi təbriklərə görə Prezident İlham Əliyevə dərin təşəkkürünü bildirib. Donald Tramp ölkələrimiz arasında əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsi məqsədilə birgə səylərlə çalışmağın vacibliyini bildirib.

Müharibə bitir

ABŞ mediası iddia edib ki, İsrail və Livan razılığa gəliblər

Amerikanın "Axios" xəbər saytı İsrail və Livanın atəşkəs razılaşmasının şərtləri ilə bağlı razılığa gəldiyini açıqlayıb. Livanlı və Qərb diplomatlarının bildirdiyinə görə, ABŞ Livan rəsmilərinə bir neçə saat ərzində atəşkəsin elan oluna biləcəyi barədə məlumat verib.

"Şərq" xəbər verir ki, İsrailin Livana intensiv hücumları davam edərkən, atəşkəs ehtimalı ortaya çıxıb.

Livan rəsmisi bildirib ki, Vaşinqton Beyrutu bir neçə saat ərzində atəşkəs razılaşmasının elan oluna biləcəyi barədə məlumatlandırıb.

Livan parlamentinin sədr müavini İlyas Bu-

saab ABŞ-ın təklif etdiyi atəşkəs şərtlərini açıqlayıb.

- Təklifə görə, İsrail ordusu 60 gün ərzində Livanın cənubundan geri çəkiləcək. Livan əsgərləri bölgəyə göndərilməyəcək.

- Atəşkəs rejiminə ABŞ-ın rəhbərlik etdiyi 5 ölkədən ibarət komitə nəzarət edəcək.

Busaab bildirib ki, atəşkəs rejiminin həyata keçirilməsinə heç bir ciddi maneə yoxdur. O qeyd edib ki, atəşkəs rejiminə hansı ölkələrin nəzarət edəcəyi ilə bağlı kiçik mübahisə son 24 saat ərzində həll olunub. O, Fransanın 5 ölkə arasında olduğunu bildirdi.

İsrail Nazirlər Kabinetinin çərşənbə axşamı Livanla atəşkəs razılaşmasını müzakirə et-

mək üçün toplanacağı açıqlanıb. Nazirlər Kabinetinin atəşkəsi qəbul edəcəyi gözlənilir.

İsrailin BMT-dəki səfiri Dannay Danon "Hələ bunu yekunlaşdırmamışıq, amma irəliləyirik" deyib.

Birləşmiş Millətlər Təşkilatı həmçinin Livanı bütün tərəfləri atəşkəsi qəbul etməyə çağırıb.

Atəşkəs danışıqları davam edərkən, İsrail şənbə günü Beyrutu müharibənin ən qanlı hücumunu həyata keçirdi. Bir gündə 84 nəfər ölüb. Beyrutda intensiv bombardmanlar davam edir. İsrail ordusu bir saat ərzində 25 Hizbullah hədəfini vurduğunu açıqlayıb.

Əhali ilə açıq danışmalıyıq...

Sərhədlərin açılması 100 minlərlə qeyri-azərbaycanlı qaçqının ölkəmizə axını ilə nəticələne bilər

Milli Məclisdə 2025-ci il üçün büdcə zərfinin müzakirəsi başlayıb. İlk iclas noyabrın 25-də keçirilib.

İclasda Baş nazir Əli Əsədov və hökumət üzvləri iştirak ediblər. Dövlət büdcəsi zərfinin müzakirəsi 3 gün davam edəcək. Parlamentin sədri Sahibə Qafarova deyib ki, büdcənin prioritetləri Silahlı Qüvvələrin potensialının artırılması və Böyük Qayıdış olacaq. Sədrin sözlərinə görə, ardıcıl həyata keçirilən düşünülmüş islahatlar sayəsində Azərbaycan regionun lider dövləti kimi mövqelərini daha da möhkəmləndirib.

(səh.5)

Ədalət Verdiyev həbs edilib

Hərbi-ekspert dövlət sirri təşkil edən məlumatları yaymaqda təqsirləndirilib

Dövlət sirri təşkil edən məlumatları yaymaqda təqsirləndirilən hərbi-ekspert həbs edilib.

Bu barədə Baş Prokurorluğun Mətbuat xidməti məlumat yayıb. Qeyd olunub ki, prokurorluq orqanları tərəfindən digər hüquq-mühafizə orqanları ilə birgə dövlət sirri təşkil edən məlumatların, habelə paylaşılması qanunvericiliklə qadağan edilən informasiyaların media subyektləri və internet resurslarında yayılması hallarına qarşı mütəmadi olaraq tədbirlər görülür.

(səh.2)

Hava şəraiti ilə bağlı sarı xəbərdarlıq

Milli Hidrometeorologiya Xidməti noyabrın 26-sı axşam, 27-də bəzi bölgələrdə gözlənilən küləkli hava şəraiti ilə bağlı sarı xəbərdarlıq verib.

Bu barədə Xidmət məlumat yayıb. Bildirilib ki, Gəncə, Samux, Naftalan, Şəmkir, Tovuz, Qazax, Ağstafa, Goranboy, Daşkəsən, Mingəçevir, Tərtər, Yevlax, Bərdə, Qobustan, Şabran, Siyəzən, Xızı, Neftçala, Salyan, Şirvan, Hacıqabulda sarı xəbərdarlığa uyğun olaraq fasilələrlə qərb küləyi əsəcək və küləyin sürəti 13.9-20.7 m/san təşkil edəcək.

Xətlər silinir

COP29 zolaqları qüvvəsinə itirib

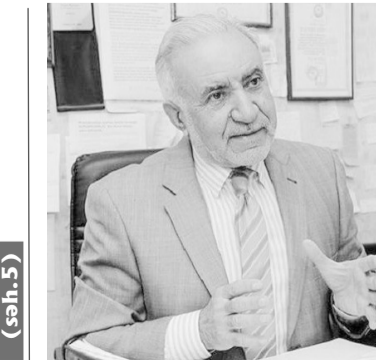
Dünəndən ictimai nəqliyyatın xüsusi zolaqlar şəbəkəsinə daxil olmayan, COP29 nəqliyyat əməliyyatlarının təşkil üçün çəkilmiş zolaqlar öz qüvvəsinə itirib.

Artıq Azərbaycan Yərüstü Nəqliyyat Agentliyi (AYNA) tərəfindən qeyd edilən zolaqlarda 5.9 avtobus zolağını bildiren yol nişanları sökülüb və xətlərin silinməsi işləri aparılıb.

Dövlət arxasındadır

Şəhid övladları xaricdə mükəmməl təhsil alacaqlar

Yaxın vaxtlarda etin qiyməti ucuzlaşacaq

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə böyük heyvandarlıq təsərrüfatları yavaş-yavaş inkişaf edir

(səh.7)

"Milli valyutada kiçikhəcmli əməliyyatların sayında artım müşahidə olunur"

Mərkəzi Bankın sədri Taleh Kazimov deyib ki, bu ilin əvvəlindən Vergi Məcəlləsinə edilmiş dəyişikliklər nəticəsində milli valyutada kiçikhəcmli əməliyyatların sayında artım müşahidə olunur. O bildirib ki, bir ildən yuxarı milli valyutada əməliyyatların payı 56 faizə artıb: "Bu islahatlar bank sektorunda olan inama müsbət təsir edib. Son illər ərzində xarici valyutada əmanətlərin payı azalıb. 2024-cü ilin oktyabrında bu göstərici 34 faiz olub. Digər tərəfdən, cari ildə ödəniş kartları ilə aparılan əməliyyatların həcmi 56 milyard manata çatıb".

"Əsas kapitalla yönəldilən investisiya xərclərinin

Son tarix 2 dekabrdir

Çap mediası subyektlərinə dəstək üçün müsabiqə elan edilib

Mediannın inkişafı Agentliyi çap mediası subyektlərinə dəstək üçün müsabiqə elan edib.

Agentlikdən verilən xəbəyə görə, Media Rejestrinə daxil edilmiş ictimai-siyasi qəzetlər müsabiqədə iştirak edə bilərlər.

Müsabiqədə iştirak etmək üçün müraciət və ona əlavə edilən sənədlər elektron formada

mib.media.gov.az portalı vasitəsilə Azərbaycan Respublikasının Mediannın İnkişafı Agentliyinə təqdim edilir.

Müsabiqənin yekununda qalib elan edilmiş qəzet redaksiyaları ilə Agentlik arasında maliyyə yardımının göstərilməsinə dair müqavilə imzalanır və 6 (altı) ay müddətində qüvvədə olur.

Həftədə bir nömrəsi maliyyələşdirilən qəzetlərin hər birinə aylıq 5000

manat, həftədə beş nömrəsi maliyyələşdirilən qəzetlərin hər birinə aylıq 15000 min manat, qəzetin eyniadlı veb-saytına isə aylıq 3000 manat (əsaslı yenilənmə niyyəti ifadə edilmişdirsə, ilk ay 5000 manat olmaqla) məbləğində maliyyə yardımını göstərilir.

Qeyd edək ki, müsabiqəyə 2 dekabr 2024-cü il saat 18:00-dək müraciət etmək mümkündür.

Prezident müvafiq tapşırıqlar verib

Növbəti ildə əməkhaqlarının, pensiyaların, sosial müavinətlərin və təqaüdlərin artırılması nəzərdə tutulub

Milli Məclisdə 2025-ci il dövlət büdcəsi haqqında qanun layihəsinin müzakirəsində maliyyə, iqtisadiyyat nazirləri, Mərkəzi Bankın sədri, Hesablama Palatasının rəhbəri də iştirak ediblər. Xatırladaq ki, gələn il büdcə gəlirlərinin 38 milyard 316 milyon manat, xərclərinin isə 41 milyard 367,6 milyon manat olacağı gözlənilir.

Son nəticədə büdcədə 3 milyard 51,6 milyon manat kəsir yaranmalıdır. Bu isə illik müqayisədə 9 faiz azdır. Maliyyə naziri Samir Şərifov deyib ki, gələn il üçün proqnozlaşdırılan dövlət büdcəsinin sosialyönümlü xərcləri 2021-ci ilin eyni göstəricisi ilə müqayisədə 6,313 milyard manat və ya 1,6 dəfə çoxdur. Onun sözlərinə görə, Prezidentin müvafiq tapşırığının icrası istiqamətində növbəti ildə sosialyönümlü xərclərin əsasını təşkil edən əməkhaqlarının, pensiyaların, sosial müavinətlərin və təqaüdlərin artırılması üçün dövlət büdcəsində müvafiq məbləğdə vəsait nəzərdə tutulub: "Əhalinin sosial cəhətdən həssas qruplarının sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi və sosial təminat xərcləri üçün gələn il dövlət büdcəsindən 4,812 milyard manat vəsait ayrılacaq. Bu, cari ildə müqayisədə 420 milyon manat və ya 9,6 faiz çoxdur".

"Azərbaycan beynəlxalq investisiya və inkişaf fondlarına 270 milyon manat ayıracaq"

Samir Şərifov bildirib ki, gələn il Azərbaycanın həmtəşəşçi olduğu beynəlxalq investisiya və inkişaf fondlarının nizamnamə kapitalında ölkənin payının maliyyələşdirilməsi üçün dövlət büdcəsindən 270 milyon manat ayrılacaq. Nazirin sözlərinə görə, 2025-ci ildə dövlətin beynəlxalq aləmdə mövqelərini möhkəmləndirilməsi, beynəlxalq öhdəliklərinin yerinə yetirilməsi və xarici fəaliyyətin təmin edilməsi məqsədilə dövlət büdcəsindən 754 milyon manat ayrılması planlaşdırılır: "Bu vəsaitin 238 milyon manatı beynəlxalq səviyyəli tədbirlərin keçirilməsinə, 205 milyon manatı isə Azərbaycanın xarici diplomatik nümayəndəliklərinin və konsulluqlarının saxlanılması və fəaliyyət xərclərinə yönəldiləcək".

Azərbaycanda ehtiyat fondlarına ayrımlar 9 faizdən çox artırılır

Maliyyə naziri qeyd edib ki, Azərbaycanda ehtiyat fondlarına ayrımlar 9 faizdən çox artırılır: "2025-ci ildə Azərbaycanda dövlət büdcəsi xərclərinin 448 milyon manatı və yaxud 1 faizdən bir qədər çoxu ehtiyat fondlarına ayrımların payına düşəcək. Bu, 2024-cü ilin təsdiq olunmuş proqnozuna nisbətən 38 milyon manat və yaxud 9,3 faiz çoxdur. O cümlədən, Prezidentin ehtiyat fondu yəni 300 milyon manat, büdcənin ehtiyat fondu isə illik müqayisədə 38 milyon manat artaraq 148 milyon manat təşkil edəcək".

"Azərbaycan qazı Avropanın 12 ölkəsinə ixrac ediləcək"

Iqtisadiyyat naziri Mikayıl Cəbbarov deyib ki, dövlət əmlakının idarə edilməsi və özəlləşdirilməsi haqqında" yeni qanun layihəsi hazırlanıb. Nazir bildirib ki, ölkədə özəl investisiyaların daha da artırılması, özəlləşdirilmənin davam etdirilməsi, ixrac potensialının daha da genişləndirilməsi istiqamətində fəaliyyət davam etdiriləcək: "Son illər ölkəmiz global iqtisadiyyatda mövqelərini gücləndirməkdədir. Azərbaycan enerji təhlükəsizliyinin təmin edilməsində də etibarlı tərəfdaşa çevrilib: "Azərbaycan qazı Avropanın 12 ölkəsinə ixrac ediləcək".

"4300-dən çox yeni iş yerinin yaradılması nəzərdə tutulub"

Nazir bəyan edib ki, 2026-2028-ci illərdə neftin bir barelinin qiymətinin 65 dollar olacağı proqnozlaşdırılır: "Neftin bir barelinin qiymətinin 2025-ci ilə 70 dollar, 2026-2028-ci illərdə 65 dollar olacağı proqnozlaşdırılır. Proqnozlaşdırılan qiyməti də nəzərə alaraq, 2025-ci ildə adambaşına düşən ÜDM-nin 7412 dollar, 2028-ci ilin sonuna isə 8522 dollar olacağı nəzərdə tutulur". İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə yaradılan sənaye parklarına qoyulacaq investisiyanın həcmi açıqlanıb. Mikayıl Cəbbarov bildirib ki, yeni yaradılan "Ağdam" və "Araz Vadisi İqtisadi Zonası" Sənaye Parklarına ümumən 46 müəssisə daxil edilib. Nazir qeyd edib ki, layihələrin icrası çərçivəsində 232 milyon dollar investisiyanın yatırılması və 4300-dən çox yeni iş yerinin yaradılması nəzərdə tutulub.

tekmilləşdirilməsinə ehtiyac var"

Hesablama Palatasının sədri Vüqar Gülməmmədov deyib ki, aparılan qiymətləndirmələr 2025-ci il büdcə layihəsinin "Büdcə sistemi haqqında" qanuna uyğun hazırladığını deməyə əsas verir. Palata sədri bildirib ki, ölkə üzrə əsas kapitalla yönəldilən investisiya xərclərinin tekmilləşdirilməsinə ehtiyac var: "Dövlət orqanlarının fəaliyyətində bu məsələ ilə bağlı əlaqələndirmə gücləndirilməlidir. Özəlləşdirmədən daxilolmaların gəlir parametri ilə əlaqəli olmayan digər hissəsi qeyri-neft daxilolmaları kimi qeyd oluna bilər. Hazırda dünyada iki əsas büdcə planlaşma metodu var. Büdcə ölkə strategiyasının reallaşmasının əsas maliyyə mənbəyidir".

"2028-ci ildə büdcə xərclərinin 37 faizi ortamüddətli xərclər çərçivəsi ilə əhatə olunacaq"

Palata rəhbəri qeyd edib ki, 2028-ci ildə Azərbaycanda dövlət büdcəsi xərclərinin 37 faizi ortamüddətli xərclər çərçivəsi ilə əhatə olunacaq. Onun sözlərinə görə, bu göstərici maliyyə idarəçiliyində müasir yanaşmaların tətbiq olunduğunu göstərir, xərclərin əsaslandırılması və büdcənin dayanıqlılığının təmin edilməsi baxımından müsbət nəticələr verir. Sədr əlavə edib ki, "2025-ci il dövlət büdcəsi haqqında" qanun layihəsi beynəlxalq çağırışlara, ölkənin sosial-iqtisadi inkişaf strategiyasına və yerli qanunvericiliyin tələblərinə tam uyğun tərtib edilib: "Ortamüddətli xərclər çərçivəsi büdcənin planlaşdırılmasında daha şəffaf və məqsədyönlü yanaşmaların tətbiqinə imkan yaradır". V.Gülməmmədov büdcə təsnifatında və metodologiyasında islahatların vacibliyini də qeyd edib: "Fiskal balansın maliyyələşmə mənbələrinin təsnifləşdirilməsi məsələsinə diqqət yetirilməli, özəlləşmədən daxil olan gəlirlər ayrıca kateqoriya kimi nəzərə alınmalıdır". O, həmçinin deyib ki, dövlət büdcəsi ölkənin sosial-iqtisadi inkişafının əsas maliyyə təminatıdır və beynəlxalq öhdəliklərin icrası baxımından mühüm əhəmiyyət daşıyır. Sədr Palatanın büdcəyə rayon geniş təhvilərin əlavə olunduğunu və bunların müzakirələrdə faydalı olacağını vurğulayıb.

İsmayıl

Ədalət Verdiyev həbs edilib

Hərbi-ekspert dövlət sirri təşkil edən məlumatları yaymaqda təqsirləndirilir

Dövlət sirri təşkil edən məlumatları yaymaqda təqsirləndirilən hərbi-ekspert həbs edilib. Bu barədə Baş Prokurorluğun Mətbuat xidməti məlumat yayıb.

Qeyd olunub ki, prokurorluq orqanları tərəfindən digər hüquq-mühafizə orqanları ilə birgə dövlət sirri təşkil edən məlumatların, habelə paylaşılması qanunvericiliklə qadağan edilən informasiyaların media subyektləri və internet resurslarında yayılması hallarına qarşı mütəmadi olaraq tədbirlər görülür. Bu tədbirlərin davamı kimi, media subyektləri və internet resurslarında aparılan monitoring zamanı cari il noyabrın 22-də Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin "İctimai Səhiyyə və İslahatlar Mərkəzi" Publik Hüquqi Şəxsin mülki müdafiə qərarının rəisi vəzifəsində işləyən, Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələrində ixtisaslı zabıt kimi hərbi xidmət keçmiş xüsusi səlahiyyət üzrə hərbi-ekspert Ədalət Verdiyev tərəfindən dövlət təhlükəsizliyini və müdafiə qabiliyyətini təmin edən məlumatları aqır nəticələrə səbəb olan mühüm zərər vurmasına əsaslı sübühələr müəyyən edilib.

Fakta görə cinayət işi başlanaraq ibtidai istintaqın aparılması Baş Pro-

kurorluğun İstintaq idarəsinə həvalə edilib.

İstintaqla, işğaldan azad olunmuş ərazilərə noyabrın 22-də təşkil olunmuş media-turda hərbi-ekspert qismində iştirak etmiş Ədalət Verdiyevin Azərbaycan Respublikasının Silahlı Qüvvələrinin döyüş məntəqələrinin yerləşdiyi yüksəklikləri, sərhəd qoşunlarının dislokasiyası yerlərini, koordinatlarını və əməliyyat şəraitini nümayiş etdirib şərhlər verməklə videoeqəkilş apardıqdan sonra həmin videonu özünə məxsus sosial şəbəkə hesabı vasitəsilə qeyri-məhdud sayda izləyicilərin baxıla biləcəyi səviyyədə yayması, yəni öz qulluq səlahiyyətlərindən istifadə etməklə Azərbaycan Respublikasının qanunla qorunan dövlət təhlükəsizliyini və müdafiə qabiliyyətini təmin edən məlumatları aqır nəticələrə səbəb olan mühüm zərər vurmasına əsaslı sübühələr müəyyən edilib.

Toplanmış sübutlar əsasında Ədalət Verdiyev Cinayət Məcəlləsinin 284.1 (dövlət sirrini yayma) və 308.2-ci (ağır nəticələrə səbəb olan vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə) maddələri ilə təqsirləndirilən şəxs qismində cəlb edilərək barəsində müstəntiqin vəsətəti və ibtidai araşdırma prosessual rəhbərliyi həyata keçirən prokurorun təqdimatı əsasında Bineqədli rayon məhkəməsinin qərarı ilə həbs qətimkan tədbiri seçilib.

Cinayət işi üzrə iş üzrə ibtidai istintaq davam etdirilir, iş üzrə təqsiri müəyyən edilmiş şəxslərin məsuliyyəte cəlb edilməsi və ictimaiyyətə əlavə məlumatın verilməsi təmin olunacaq.

COP29 ərafəsində dünya ABŞ və Avropa İttifaqının, Qərbin məsuliyyətdən yayınmaq üçün məsələni siyasiləşdirmək, yeni maliyyə hədəfinin müəyyən edilməməsi üçün süni məneələr yaratmaq cəhdlərinin şahidi oldu. Əfsuslar olsun ki, ABŞ Prezidenti Cozef Bayden Administrasiyası və Al rəhbərliyi əlaqəli şəkildə müzakirələri hədəfdən yayınmaq yolunu tutdu.

Bayden administrasiyası ümumiyyətlə yeni prezident seçilmiş D.Trampa mümkün qədər çox problem saxlayıb getmək yolunu tutub. Maliyyə hədəfinin müəyyən olunması prosesinin gərgin keçməsinin əsas səbəbkarı Avropa İttifaqı və Avropa Komissiyasının prezidenti Ursula fon der Lyayendir. O, Bayden Administrasiyası ilə razılaşdırılmış şəkildə Avropa İttifaqının iqlim dəyişikliyinə qarşı mübarizə məqsədlərinə mümkün qədər az vəsait ayrılmasının qərarlaşdırıldığını bildirdi və məhz buna görə Bakıya gəlmədi. Təsədüfi deil ki, COP29-da Al-ni təmsil edən, artıq neçənci gündür Bakıda olan Almanıyanın xarici işlər naziri Annalena Berboq iqlim məsələləri ilə məşğul olmaq əvəzinə mətbuat konfransı keçirib Azərbaycanda insan haqlarından danışdı. Azərbaycan müxalifəti və Qərbin buradakı şəbəkə fəalları ilə görüşlər keçirdi. Sonuncu gün COP29-un müzakirələri zamanı isə yalnız gərginlik yaratmaqla məşğul oldu. Ancaq beynəlxalq ictimaiyyətin təzyiqləri qarşısında aparıcı Qərb dövlətləri güzəştə getməli oldular. Digər tərəfdən, inkişaf etməkdə olan ölkələr də kompromisə getdilər. Bu tarixi razılaşma məhz Bakıda əldə olundu. COP29-da 300 mlrd. dollar maliyyə hədəfi haqqıqətən tarixi nailiyyətdir və qarşıdan gələn dövrdə bu məbləğin daha da artırılması üçün zəmin yaradıldı. Bütün maneçiliklərə bax-

İqlim dəyişikliyi hamımızın içində olduğumuz bir gəmidir

Qərbin məsuliyyətdən yayınması nəticə etibarilə təkçə kasıb, imkansız dövlətləri və xalqları deyil, bütün Yer kürəsini vuracaq

"Dünya dövlətləri yığışib BMT platformasında daha ciddi qərarların alınması üçün hərəketə keçməlidir. Yeni Qərb dövlətləri məcbur edilməlidir ki, o qazandıqları böyük pullardan dünyanın xilas üçün xərcləsinlər"

mayaraq, Azərbaycanın ev sahibliyi ilə keçirilən COP29 həm təşkilatçılıq, həm iştirak, həm də əldə olunan nəticələrə görə tarixi tədbir oldu. İqlim dəyişikliyi ilə mübarizəyə önəmli töhfələri ilə yadda qalacaq.

Azərbaycana qarşı hibrid müharibəni xatırladan bu hücum kampaniyası nəticə vermədi. Bakı COP29-a ləyaqətlə ev sahibliyi etdi və üzünə düşən öhdəlikləri tam şəkildə yerinə yetirməklə bəşəriyyətin xilasına mühüm töhfə verdi. COP29-da gözlənilən nəticənin əldə edilməməsi isə Qərb ölkələrinin öhdəliklərindən qaçması və prosesi pozmağa hesablanmış təxribat fəaliyyətlərindən qaynaqlanıb.

Siyasi şərhçi Azər Həsət "Şərq"ə açıqlamasında deyib ki, çox təəssüf hissi ilə qeyd etmək lazımdır ki, Qərbin aparıcı inkişaf etmiş güdrətli dövlətləri bəşəriyyətin xilas edilməsi üçün üzərlərinə düşən vəzifənin icrasından hər vaxtla yayınmağa çalışır. Analitik bildirib ki, Qərbin məsuliyyətdən qaçması nəticə etibarilə təkçə kasıb, imkansız

dövlətləri və xalqları deyil, bütün Yer kürəsini vuracaq: "Yeni bu, böyük bir məsuliyyətsizlikdir. Onlar güdrətli, daha güclü ola bilərlər, amma Yer kürəsini mütəlaq və mütəlaq birlikdə xilas etməliyə. Çünki haqqıqətən də, dünya ələ bir mərhələyə gəlib çatıb ki, burada hamımız əl-ələ verməsək, böyükdən kiçiyə Yer kürəsini xilas edə bilməyəcəyik. İqlim dəyişikliyi

çox böyük fəsadlara səbəb olacaq. Çox dəhşətli qırğınlar, ölümlərinə, təbiətin məhv olmasına, ümumiyyətlə, Yer kürəsinin acınacaqlı duruma düşməsinə səbəb olacaq. Yeni belə bir şəraitdə inkişaf etmiş Qərb dövlətləri təkbaşına xilas ola bilməzlərmi? Təbii ki, ola bilməyəcəklər. Bu, hamımızın içində olduğumuz bir gəmidir. Bu gəminin hansısa bir hissəsindən çıxış açılıb su alırsa, o suyun qarşısını kəsmək böyükdən kiçikli hamının borcudur".

A.Həsət vurğulayıb ki, təəssüflər olsun ki, Qərb dövlətləri, xüsusən də insan haqlarından, insana yüksək dəyərdən danışan Qərb dövlətləri bu məsuliyyətin altından qaçır: "Əlbəttə ki, Azərbaycan kimi nisbətən kiçik ölkələr üzərinə düşəndən artığını yerinə yetirir, yetirməyə hazırdır. Amma belə bir şəraitdə pulu, var-dövləti başından aşan, haqqıqətən də böyük məbləğləri mənasız işlərə xərcləyən Qərb dövlətləri yaxalarını kənara çəkirlər. Əlbəttə ki, bu, bəşəriyyətin başına gələcək bəlalardan anonsudur. Dünyanı yaxın illərdə böyük fəlakətlər bürüyərsə, bunun səbəbkarı irəlində olan inkişaf etmiş Qərb dövlətləri olacaq. Ona görə düşünürəm ki, dünya dövlətləri yığışib BMT platformasında daha ciddi qərarların alınması üçün hərəketə keçməlidir. Yeni Qərb dövlətləri məcbur edilməlidir ki, o qazandıqları böyük pullardan dünyanın xilas üçün xərcləsinlər. Hələ nəzərə almaq lazımdır ki, o pulların böyük əksəriyyətini də onlar talançılıq, müstəmləkəçilik hesabına qazanıblar və ona görə gəlib bu qədər böyük vəsaitlərə sahib olublar, amma dünyanı xilas etmək istəmirlər. Bu məsuliyyət hamımızındır. Ona görə də onların yaxasından heç kim əl çəkməməlidir".

İsmayıl Qocayev

Noyabrın 23-də BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının (COP29) bağlanış plenar iclası keçirildi və mühüm qərarlar qəbul olundu.

COP29-un prezidenti, Azərbaycanın ekologiya və təbii sərvətlər naziri Muxtar Babayev son iki həftə ərzində tərəflərin çox gərgin işlədiyini bildirdi. COP29 çərçivəsində keçirilmiş müzakirələrin hesabatlara və iclasların protokolları, həmçinin razılaşdırılmış sənədlər təsdiqləndi.

COP29-un yüksək səviyyədə təşkilinə görə Azərbaycan rəsmi şəkildə təşəkkür elan edilməsi barədə qətnamə qəbul olundu. Plenar iclasda Paris Sazişinin 6-cı maddəsi tam təsdiq edildi. Bu, yüksək inqarasiya olunmuş karbon bazarları üzrə danışıqların onillik müddətdən sonra başa çatmasıdır. Sözügedən məsələ COP29 Sədrliyinin əsas prioritetlərindən biri idi və bu, Tərəfləri intensiv ikitərəfli texniki və siyasi danışıqlar vasitəsilə bu mühüm nailiyyətə doğru apardı. Bu strategiya illər davam edən çətin vəziyyətə son qoymağa kömək etdi və Paris Sazişinin sonuncu vacib bəndini yekunlaşdırdı. Altıncı maddə iqlimlə bağlı hədəflərə çatmaq məqsədilə əməkdaşlıq edən ölkələr üçün etibarlı və şəffaf karbon bazarları təmin edir. Bu transsərhəd əməkdaşlıq sayəsində ölkələrin milli iqlim planlarının (NDCs) həyata keçirilməsi xərclərini ildə 250 milyard dollara qədər azaldacağı gözlənilir. COP29 Sədrliyi Tərəfləri bu vəsəitə daha böyük iqlim ambisiyalarına yenidən investisiya yatırmağa təşviq edir. Fevral ayında təqdim ediləcək növbəti nəsil NDCs-lər dünyanın 1,5 dərəcə hədəfinə olan ümidləri üçün mühüm əhəmiyyət daşıyır. İqlim diplomatiyasında ən mürəkkəb və texniki problemlərdən birinin həlli sayılan 6-cı maddə üzrə razılıq kömr zavodlarının istismardan çıxarılması, külək stansiyalarının qurulması və meşələrin salınmasını əhatə edir. Bu, inkişaf etməkdə olan dünyada yeni investisiya dalğası deməkdir. Altıncı maddə üzrə yekdilliklə qəbul edilən qərarlar ətraf mühitin bütövlüyünün təmin edilməsində mühüm rol oynayacaq. Bu qərar, real, əlavə, yoxlanıla və ölçülə bilən emissiyaların azaldılması və aradan qaldırılması vasitəsilə karbon bazarlarının şəffaflığını və dayanıqlılığını təmin edərək, qlobal iqlim investisiyalarına təkan vermək üçün böyük potensialı ortaya qoyacaq. Qəbul edilmiş təlimatlar və qaydalar karbon layihələrinin praktikliyini və inklüzivliyini qorunub saxlanmasını təmin etmək üçün nəzərdə tutulub. Həmin təlimatlar və qaydalar ələ təşkil olunub ki, onlar karbon layihələrinin öz praktikliyini və inklüzivliyini qorunub saxlanmasını təmin edir, insan hüquqlarına hörmət bəsləyir və davamlı inkişafa dəstək göstərir, o cümlədən ölkələrə və layihə tərtibatçılara Paris Sazişi çərçivəsində inamla əməkdaşlıq etmək imkanı verir. Tədbirdə inkişaf etməkdə olan ölkələrin, o cümlədən kiçik ada, ən az inkişaf etmiş və Afrika dövlətlərinin səbrsizliklə gözlədiyi İtqi və Zərər Fondunun tam fəaliyyətə başlamasını təmin edən tarixi qərar qəbul olundu. Bu, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən iqlim dəyişmələrinin fəsadlarının kiçik ada ölkələrinə tövətdəli çətinliklərin həlli məsələsinin COP29 Sədrliyinin prioriteti kimi müəyyən edilməsinə uyğundur. İtqi və Zərər Fondunun (Loss and Damage Fund) yaradılması Misirdə keçirilmiş COP27 zamanı qərarla alındı. Fond iqlim dəyişmələrinin təsirlərinə ən həssas ölkələrə maliyyə yardımı göstərmək məqsədi daşıyır.

BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası (COP29) başa çatıb. Bağlanış iclasında COP29-un Prezidenti, Azərbaycanın ekologiya və təbii sərvətlər naziri Muxtar Babayev son iki həftə ərzində tərəflərin çox gərgin işlədiyini bildirdi, heç kəmin Bakıdan əsas məqsədimizlə bağlı yaxşı nəticə əldə etmədən getmək istəmədiyini, dünyanın gözünün COP-a fokuslandığını deyib. O, yerdə qalan fikr ayrılıqları ilə bağlı fəal şəkildə işləməyi xahiş edib.

Sonra çıxış edən Braziliyanın ətraf mühit naziri Marina Silva bildirdi ki, ölkəsində keçiriləcək COP30 konfransı bütün ölkələr arasında möhkəmlənəcək əməkdaşlığın nümunəsi olmalıdır. O qeyd edib ki, bunun baş verməsi üçün COP29-da aparılan müzakirələr zamanı qarşılaşılan çətinliklərə baxmayaraq, yekun razılaşma əldə etməli, gücümüzü birləşdirməliyik. "Üzleşdiyimiz böhranı nəzərə alsaq, belə məsələlər təcili həll tələb edir. Bu razılaşmanın əldə olunması yalnız tərəflər arasında həmrəyliyin formalaşmasından asılıdır. Cəmiyyət bizdən yalnız məsuliyyətli addımlarla irəliləməyi tələb edir". COP29 çərçivəsində keçirilmiş müzakirələrin hesabatlara və iclasların protokolları, həmçinin razılaşdırılmış sənədlər təsdiqlənib. COP29-un yüksək səviyyədə təşkilinə görə Azərbaycana rəsmi şəkildə təşəkkür elan edilməsi barədə qətnamə qəbul olundu.

Qeyd edək ki, COP29 yekununda qəbul edilən qərarlar başariyyətin gələcəyi üçün müstəsna önəm daşımaqla bərabər Azərbaycanın liderlik qabiliyyətini və beynəlxalq nüfuzunu bir daha nümayiş etdirdi. Rəsmi Bakı noyabrın 11-də start götürən və qlobal iqlim dəyişmələri ilə bağlı müzakirələrin aparıldığı toplantının dünya ölkələrinin, xüsusilə də inkişaf etməkdə olan dövlətlərin gözlədikləri qərarların qəbulu ilə başa çatması üçün bütün qüvvəsinə səfərbər etmişdi. Azərbaycan genişmiqyaslı tədbirin öhdəsindən uğurla gəldi, bu sahədə yüksək səviyyəli təşkilatçılıq qabiliyyətini nümayiş etdirdi. Bütün tərəflərin yekdilliklə COP29-un yüksək səviyyədə təşkilinə görə Azərbaycana rəsmi şəkildə təşəkkür elan olunması barədə

Bəlli dairələrin murazı gözündə qaldı, nəticələr var

COP29 çərçivəsində olduqca mühüm məsələlər ətrafında müzakirələr aparıldı

Birləşmiş Ərəb Əmirliklərində keçirilmiş COP28 zamanı Fondun fəaliyyətə başlaması ilə bağlı qərar qəbul olundu. COP29 Sədrliyi İtqi və Zərər Fondunun fəaliyyətinin təmin edilməsi istiqamətində mühüm addımlar atıb, İdarə Heyəti və Dünya Bankı ilə sız əməkdaşlıq edib. Cari ilin sentyabrında Fondun İdarə Heyətinin Bakıda keçirilmiş 3-cü iclası zamanı Fondun fəaliyyətə başlaması üçün vacib tədbirlər görüldü, Fondun icraçı direktoru təyin edildi. COP29 çərçivəsində isə İtqi və Zərər Fondu ilə bağlı bir sıra mühüm sənədlər imzalandı. Bunlar Fondun İdarə Heyəti ilə Dünya Bankı arasında "Qayyumluq Sazişi" və "Katibliyin Ev Sahibliyi Sazişi", eləcə də Fondun İdarə Heyəti ilə ev sahibi ölkə olan Filippin Respublikası arasında imzalanmış "Ev Sahibi Ölkəyə dair Saziş"dir. Hazırda Fonda vəd edilən ümumi maliyyə dəstəyinin məbləği 730 milyon ABŞ dollarından artıqdır. Əldə edilən bu nailiyyətlərlə İtqi və Zərər Fondu 2025-ci ildən etibarən layihələri maliyyələşdirə biləcək. Bu, Azərbaycan COP29 Sədrliyinin növbəti uğurudur. Plenar iclasda Paris Sazişinin 13-cü maddəsinə uyğun olaraq İkkillik Şəffaflıq Hesabatlarının hazırlanması, qabiliyyət quruculuğu sahəsində inkişaf etməkdə olan ölkələrə maliyyə və texniki dəstəyin göstərilməsinə dair qərar qəbul olundu. Qərar Paris Sazişinin 13-cü maddəsi ilə yaradılan Zənginləşdirilmiş Şəffaflıq Çərçivəsinin həyata keçirilməsi, o cümlədən inkişaf etməkdə olan ölkələr tərəfindən İkkillik Şəffaflıq Hesabatlarının hazırlanmasına maliyyə və texniki dəstəyin göstərilməsinə əhtiva edir. Sənəddə COP29 Sədrliyinin təşəbbüsü olan Bakı Qlobal İqlim Şəffaflıq Platforması da yer alıb. Həmin qərarda COP29 Sədrliyinin iqlim şəffaflığı sahəsində əsas irsi olan Bakı Qlobal İqlim Şəffaflıq Platformasının yaradılması tərəf dövlətləri tərəfindən alqışlanıb. Plenar iclasın davamında yeni iqlim hədəfi qəbul olundu. Belə ki, COP29-un əsas prioriteti olan iqlim maliyyəsi üzrə Yeni Kollektiv Kəmiyyət Hədəfi

qəbul olundu. Sənədə əsasən, inkişaf etmiş ölkələrin inkişaf etməkdə olan ölkələrə iqlim fəaliyyəti üçün ildə 100 milyard ABŞ dolları məbləğində vəsaitin birgə səfərbər edilməsi məqsədinin 2035-ci ilədək ən azı 300 milyard ABŞ dollarına çatdırılması təmin ediləcək. Bu vəsait dövlət, özəl, habelə çoxtərəfli mənbələr daxil olmaqla bütün mümkün mənbələr hesabına təmin olunaçaq. Sənəd inkişaf etməkdə olan ölkələri könüllülük prinsipi əsasında iqlim maliyyəsinə töhfə verməyə çağırır. Plenar iclasda eyni zamanda "Gender və iqlim dəyişikliyi", "Uyğunlaşma-yə dair qlobal hədəf", "Şarm əl-Şeyx yumşaltma ambisiyaları və icra iş proqramı" da daxil olmaqla, bir sıra digər sənədlər təsdiqlənib. Sonra çıxış edən BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının (UNFCCC) icraçı katibi Saymon Stil COP29-da önəmli qərarların qəbul olduğunu, bununla belə qarşıda xeyli gözlənilən işlərin dayandığını diqqətə çatdırıb. O, COP29-da iqlim maliyyə hədəfinin 3 dəfə artırılması barədə razılığın əldə edildiyini, bunun iqlim dəyişmələrinin təsirlərinə ən çox məruz qalanlara dəstək üçün önəmli olduğunu deyib. Saymon Stil təxminən 10 il davam edən çətin fəaliyyətdən sonra COP29-da qlobal karbon bazarı barədə razılığın əldə olunmasını yüksək qiymətləndirib. COP29 prezidenti Muxtar Babayev Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə tədbirin yüksək səviyyədə təşkilinə verdiyi dəstəyə görə minnətdarlığını bildirdi. O, BMT-nin rəhbərliyinin və müvafiq qurumlarının, Azərbaycanın dövlət orqanlarının, COP29 Əməliyyat Şirkətinin, könüllülərin fəaliyyətini vurğulayıb. Plenar iclas işini müxtəlif ölkələrin nümayəndələrinin çıxışları ilə davam etdirib.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev sosial şəbəkədəki rəsmi hesablarında bildirdi ki, COP29 iqlim diplomatiyasında dönüş nöqtəsidir. Dövlət başçısı qeyd edib ki, Azərbaycan bir ildən az müddət əvvəl bəy-

nəlxalq ictimaiyyətin yekdil dəstəyi ilə COP29-a ev sahibliyi etməkdən şərəf duydu. Müddətin qisa olmasına baxmayaraq, Azərbaycan COP-un rahat və yüksək səviyyədə keçirilməsi üçün bütün lazımı hazırlıqları həyata keçirməyə nail oldu: "Mübaligəsiz dəyə bilirik ki, Bakı COP tədbiri ən möhtəşəm COP-lardan biri kimi tarixə düşəcək. Biz 80 dövlət və hökumət başçısının, qeydiyyatdan keçmiş 76 mindən çox iştirakçının qatıldığı COP29-un çox yaxşı təşkil olunması ilə bağlı bütün qonaqlardan yüksək qiymət almaqdan qürur duyuruq. Genişmiqyaslı və planlaşdırılmış böhtan və qarayaxma kampaniyasına baxmayaraq, Azərbaycan iqlim danışıqlarında tarixi nəticələr əldə etməyə müvəffəq

lürdü: "Bu da hər şeydən öncə o təəssürləri formalaşdırdı ki, Azərbaycanın uğurları bəlli dairələr tərəfindən həzm edilmir. Heç bir əsas olmadan ölkəmizin üzünə sistemli hücumlar təşkil edilirdi. Lakin bütün bunlara baxmayaraq, Azərbaycan çox böyük uğurla, ən yüksək tələblərə cavab verəcək şəraitdə COP29 konfransını başlatdı. Son konfrans çərçivəsində olduqca mühüm məsələlər ətrafında müzakirələr aparıldı. Yaşıl enerji sahəsinin inkişaf etdirilməsi istiqamətində hesab edirik ki, əməkdaşlıq elementlərinin formalaşması gələcəkdə çox uğurlu nəticələrə şərtləndirəcək. Ayrıca olaraq Azərbaycanın yaşıl enerji sahəsinin inkişafına çox böyük dəstək olacaq".

Professor qeyd edib ki, konfransın yekunu olaraq çox mühüm qərarlar qəbul olundu: "Ən əsası isə dünya dövlətləri iqlim dəyişmələri ilə mübarizə istiqamətində daha çox resurslarını səfərbər edəcəklər. Bu nədən xəbər verir? Bu, hər şeydən öncə ondan xəbər verir ki, Azərbaycan iqlim dəyişmələrinin dünya üçün nə dərəcədə ciddi təhdidi yaradığını konfrans çərçivəsində ölkələrin nəzərinə çatdırıldı. Bu, çox vacib məsələdir. Bunu ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyev çıxışında da vurğuladı. Ayrıca olaraq digər müzakirələr müstəvidədə də sözügedən istiqamətdə fikir mübadilələri həyata keçirildi. Bildiyimiz kimi, inkişaf etmiş ölkələr inkişaf etməkdə olan ölkələrə 100 milyard dollar vəsaiti iqlim dəyişmələri ilə mübarizə istiqamətinə yönəldirdilər. Bu rəqəmin 2035-ci ilə qədər 300 milyard dollara çatdırılması qərara alındı. Bir sıra ölkələrin, elə Amerika Birləşmiş Ştatlarının və digər ölkələrin bu iqlim dəyişmələri istiqamətində mübarizə məsuliyyətindən xalalarını kənarə çəkmək cəhdləri növbəti dəfə onların bir daha mahiyyətini ortaya qoydu. Onsuz da hər zaman mübahidə edirdik ki, bəşəriyyətin taleyi bir sıra ölkələr üçün maraqlı deyil. Bu ölkələrin ətraf mühitə, ekologiya və nəhayətə iqlim dəyişmələrini şərtləndirəcək istiqamətdə zərərli fəaliyyətləri mövcuddur. Azərbaycanı əsasız itiham edirlər. Amma bu ölkələrin özləri karbohidrogen ehtiyatlarının hasilatı, istifadəsi miqyasına görə Azərbaycanı qat-qat çox göstersicilərə sahibdirlər. Müvafiq olaraq da onların iqlimə, daha ciddi ətraf mühitə zərər verir. Onların sənaye iqlim dəyişmələrini şərtləndirən amillərindəndir. Bu baxımdan, onların məsuliyyətdən özlərini kənarə saxlamaq cəhdləri bütövlükdə Azərbaycanın və bizim mövqeyimizi dəstəkləyən dost dövlətlərin iqlim dəyişmələri istiqamətində səmimi istəyinin qarşısında onların sadəcə olaraq ritorik mövqelərini ortaya qoymuş oldu. Əsasən Qərbi dairələrin iqlim dəyişmələri ilə bağlı heyecan təbirlərini görmüşük. Amma bu istiqamətdə onların əməli fəaliyyəti yoxdur".

Elşad Mirbəşiroğlu bəyan edib ki, iqlim dəyişmələri ilə mübarizə istiqamətində bir önəmli əməli fəaliyyətin təəssüf ki, gəzənməmiş: "Amma Azərbaycan bu gün yaşıl enerji sahəsinin çox uğurlu inkişaf etdirilməkdədir. İqlim dəyişmələri ilə mübarizə istiqamətində Azərbaycanın işlək təşəbbüsləri mövcuddur. Hesab edirik ki, COP29-un Bakıda keçirilən konfransı gələcəkdə iqlim dəyişmələri ilə mübarizə istiqamətində daha çox vəsaitin səfərbər olunmasına imkan yaradacaq. Bu da bəşəriyyəti təhlükədən qorumaq üçün təsirli amil rolunda çıxış edəcək".

İsmayıl Qocayev

Bərboklar öz məqsədlərinə çata bilmədilər

Bakıda qəbul olunan qərarlar qlobal iqlim dəyişmələri ilə mübarizədə dönüş nöqtəsi sayılır

qərar qəbul etməsi bunun bariz göstəricisidir.

Bütün maneçiliklərə baxmayaraq, Azərbaycanın ev sahibliyi ilə keçirilən COP29 həm təşkilatçılıq, həm iştirak, həm də əldə olunan nəticələrə görə tarixi tədbir oldu və iqlim dəyişikliyi ilə mübarizəyə önəmli töhfələri ilə yadda qalacaq. COP29-da qəbul olunan ən önəmli qərarlardan biri hər il inkişaf etməkdə olan ölkələrə 1,3 trilyon dollar iqlim maliyyəsinə yönəltməyi nəzərdə tutan yeni öhdəlik olan Bakı Maliyyə Məqsədi (BMG) barədə razılığın əldə olunmasıdır. Bakı Maliyyə Məqsədi, inkişaf etmiş ölkələrin 2035-ci ilə qədər inkişaf etməkdə olan dövlətlər üçün hər il ən azı 300 milyard dollar məbləğində vəsaitin səfərbər olunmasına rəhbərlik etməsini nəzərdə tutan əsas hədəffəri müəyyənləşdirir. COP29 Sədrliyinin əsas prioriteti üzrə əldə olunan bu uğur, əvvəlki 100 milyard dollarlıq iqlim maliyyəsi məqsədindən əhəmiyyətli dərəcədə yüksək və qlobal investisiyaların yeni dalğasını təmin edəcək.

Bundan başqa, 2015-ci ildən bəri ilk dəfə olaraq COP29-da Paris Sazişinin 6-cı maddəsi tam şəkildə işlək vəziyyətə gətirildi. Bununla bağlı razılığın əldə olunması COP29 Sədrliyinin önəm verdiyi əsas prioritet məsələlərdən biri idi. 6-cı

maddə ilə bağlı yekdilliklə qəbul edilən qərarlar ətraf mühitin bütövlüyünü, şəffaflığı və karbon bazarlarının möhkəmlənməsini təmin etməkdə mühüm rol oynayacaq. Digər tərəfdən, 6-cı maddə üzrə əməkdaşlıq qlobal olaraq mitinqsiya tədbirlərini, yeni emissiyaların azaldılmasını tənzimləyəcək. Bir ölkədə emissiyaların azaldılması hesabına karbon bazarları vasitəsilə digər dövlətdə emissiyaların çox olması tarazlaşdırmaq mümkün olacaq. Həmçinin bu qərarlar real, əlavə, təsdiqlənə və ölçülə bilən emissiya azalması və aradan qaldırılması vasitəsilə onların qlobal iqlim investisiyalarını təşviq etmək potensialını da ortaya çıxaracaq.

COP29-un qərarı ilə 10 illik Yenilənmiş Gender üzrə Lima İş Proqramı qəbul edildi. Proqramın qəbulu üzrə danışıqlar uzun müddətdir ki, davam edirdi və COP29 Sədrliyi nəticəsində sənəd üzrə razılıq bu iqlim sammiti çərçivəsində əldə olundu.

Bütün bunlar isə onu göstərir ki, COP29 məqsədlərinə çatıb, Azərbaycan gələcək COP-ların da uğurlu olması üçün müsbət precedent yaradıb.

Millət vəkili Sahib Aliyevin "Şərq"ə açıqlamasına görə, Bakıda qəbul olunan qərarlar qlobal iqlim dəyişmələri ilə mübarizədə dönüş nöqtəsi sayılır:

"Bəzi qərb dairələri, xüsusən Fransa elə hesab edir ki, Azərbaycan onlara qarşı düşmənçilik siyasəti yerdirdir. Halbuki Azərbaycan heç bir dövlətə qarşı belə bir siyasət aparmır, əksinə, Azərbaycana qarşı aparılan düşmən və qəzalı siyasətə qarşı əsaslandırılmış və ciddi arqumentlərə dayanan qəti siyasət yerdirdir. COP29 ərəfsində ölkəmizə qarşı aparılan qarayaxma

kampaniyalarında belə bir görüntü vardı ki, hyərlər havadarlıq edən, onları öz təsir altında saxlamağa çalışan bu qüvvələr Azərbaycanda saxlanılan erməni cinayətkarların azadlığa buraxılmasına çalışırlar. Lakin proseslərin gedişi, xüsusən də Almaniyanın xarici işlər naziri Annalena Bərbokun Bakıdakı açıqlaması göstərdi ki, hay diasporu qlobal "iqlim kuklası"na regiona gətirməklə insan haqları məsələsindən riyakarcasına faydalanmağa çalışırlar. Bunun arxasında isə Bərbokun üzərində dayandığı maliyyə məsələsi dayanırdı. Planeti çirkəndirən bu dövlətlər iqlim maliyyəsinə imtina etməyə çalışırdı. COP29-un boykot edilmiş üçün əllərindən gələni etdilər. Dedi-yim kimi, buna nail olmaq üçün də hyərlərdən, insan haqları, siyasi azadlıq məsələlərindən bir alət kimi istifadə etməyə başladılar. Lakin COP29-un Azərbaycana minnətdarlıq qətnaməsi ilə bitməsi o deməkdir ki, Bərboklar öz məqsədlərinə çata bilmədilər".

Millət vəkili sözünə görə, Azərbaycan yəna də qərbdəki bəlli çevrələrin qarşı çıxmalarına, qarayaxmalarına, maneçilik törətmələrinə rəğmən bəli, COP29-un uğurla keçirdi və cənab Prezidentin təbirincə desək, iqlim diplomatiyasında dönüş nöqtəsi baş verdi: "Əslində, burada iqlimdən də çox maliyyə öhdəliklərinin söhbət gedir ki, böyük dövlətlərin əksəriyyətinin bu məsələdə necə simiclik etdikləri kimsəyə sığır deyil. Ancaq 2035-ci ilə qədər inkişaf etməkdə olan ölkələrə 300 milyard ABŞ dolları təmin etmək üçün qarşıya yeni qlobal məqsəd qoyan Yeni Kollektiv Kəmiyyət Məqsədi (NCQG) haqda razılıq onu göstərir ki, Azərbaycanın qlobal şimalda qlobal cənub arasındakı obyektiv olduğu qədər də prinsipli vasitəçiliyi öz bəhrəsini verdi. Yeğin siz də mənimlə razılaşsınız ki, Qarqazda sülhə bağlı üzvlərinə vasitəçilik missiyası götürənlər, ilk növbədə də Minsk qrupunun həmsədrləri eğer Azərbaycansağaydı davransaydılar, nə ikinci Qarabağ savaşına ehtiyac qalacaqdı, nə də guya havadarlıq etdikləri indiki vəziyyətə düşəcəkdilər".

Şəymən

Qlobal qarşıdurmaların ən həssas dövrüdür İranla Azərbaycanın birgə təlimlər keçirməsi müsbət haldır

İran İslam Respublikasının Ərdəbil vilayətinin Aslandüz yaşayış məntəqəsi yaxınlığında Azərbaycan Ordusu Quru Qoşunlarının və İran İslam İnqilabı Keşikçiləri Kopusunun (SEPAH) Quru Qoşunlarının xüsusi təyinatlıları ilə "Arız - 2024" birgə taktiki təlimi keçirilir.

Azərbaycan Müdafiə Nazirliyindən verilən məlumata görə, təlimdə əvvəl hər iki ölkənin nümayəndə heyətlərinin yüksək səviyyəli üzvlərinin iştirak etdiyi komanda-qarargah iclasında təlimin mərhələləri və epizodlarının icra olunması üzrə ardıcılıq müəyyənləşdirilib, təhlükəsizlik qaydaları çatdırılıb.

Daha sonra "Arız - 2024" birgə taktiki təliminin açılış mərasimi keçirilib. Mərasim başa çatdıqdan sonra hərbi qulluqçular təlimin keçiriləcəyi ərazi ilə tanış olublar.

Mövzu ilə bağlı "Şərq"ə açıqlama verən hərbi-siyasi ekspert Həşim Səhrabli bildirdi ki, İkinci Qarabağ savaşına başlanandan bəri Azərbaycan-İran münasibətlərində gərginliklər yaranıb:

"Azərbaycan və İran arasında "Arız - 2024" kimi taktiki təlimlər tez-tez təkrarlansa da, rəsmi Bakı və Tehran hərbi sahədə əməkdaşlıq üçün addımlar atı. Lakin bu təlim müttəfiqlik kimi qəbul edilməməlidir. İkinci Qarabağ savaşından da əlavə biz 2 dövlətin münasibətlərini tarixi iradədən dəyərindənirək, Azərbaycan və İranın əsasən zidd maraqlara sahib olduğunu görürük. Hesab edirik ki, bu da 2 dövlətin müttəfiq münasibətləri qurmasına ciddi maneə yaradır. Lakin dünyanın siyasi vəziyyətinə nəzər saldıqda, xüsusilə bir sıra dövlətin qlobal müstəvidə qarşıdurma yaşadığı bir dövrdə belə təlimlərin keçirilməsi müsbət haldır".

Yusif Sultanoğlu

Bakıda razılaşma mühüm addımdır

Bu qərar iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə beynəlxalq əməkdaşlığın gücləndirilməsinə xidmət edəcək

Bəzi dövlətlərin hökumətlərinin riyakarlığına baxmayaraq, COP29 uğurla başa çatdı. Bakıda baş tutan tədbir COP tarixində ilk dəfə olaraq dünyadakı bəzi dövlətlərin riyakar siyasətini tam çıpaqlığı ilə ifşa etdi. Bu da təsadüfi deyil. Çünki Qərbin, xüsusilə Kanada, Fransa, Avropa İttifaqının (Aİ) tutduğu mövqə uzun illərdir ki, qlobal çağırışların həll ediləməsinə ən böyük maneədir. COP29 onları ifşa etdi və planetin aparıcı dövlətlərinin destruktiv siyasətini bir daha hər kəsə sübut etdi.

Məlumdur ki, qlobal istiləşməyə qarşı mübarizə, dünyanın ekoloji böhrandan çıxmasını zərurətli mövzusu bəşəriyyəti narahat edən bir nömrəli məsələdir. Bunun həlli yolu isə aydındır. İnkişaf etmiş ölkələr tərəfindən dünyanın böhrandan çıxarılması və yaşıl iqtisadiyyata qədəm qoyması üçün müvafiq vəsaitin ayrılması. 2015-ci il Paris Sazişində BMT-də danışıqlar aparılan ölkələrə 2025-ci ilə qədər yeni saziş hazırlamaq vəzifəsi qoyulmuşdu. Hələ 1992-ci ildə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının iqlim dəyişikliyi üzrə Çərçivə Konvensiyası (UNFCCC) qəbul edilmişdi və artıq o dövrdə inkişaf etmiş ölkələrdən inkişaf etməkdə olan ölkələrə razılaşdırılmış tam xərcləri ödəmək üçün yeni və əlavə maliyyə resursları ayırmaları tələb olunurdu. İllərdir Dünya Bankı kimi təşkilatlar milyardlarla dollar yardımın trilyonlarla əlavə investisiyaya təkən verdiyi "milyardlardan trilyonlara" tezisini irəli sürmüşdülər.

Bakı Politoloqlar Klubunun rəhbəri Zaur Məmmədov deyib ki, 2009-cu ildə inkişaf etmiş ölkələr 2020-ci ilə qədər 100 milyard dollar "səfərbərlik" etmək barədə razılığa gəliblər. Ekspertin sözlərinə görə, həmin rəqəm inkişaf etməkdə olan ölkələrin ehtiyaclarının böyük bir hissəsini ödəməyə də, razılıq bundan ibarət idi: "Sonradan trilyon dollardan danışıqsa da, indiyədək həttə 100 mil-

yard dollarlıq vəsait belə inkişaf etmiş dövlətlərin bir çoxu tərəfindən xəsisliklə qarşılanıb. Nümunə üçün, İqtisadi Əməkdaşlıq və İnkişaf Təşkilatına (OECD) görə, onlar 2020-ci ildə cəmi 83,3 milyard dollar toplamışdılar. İqlim dəyişikliyi üzrə Hökumətlərarası Panelin (IPCC) son hesabatı belə nəticəyə gəlir ki, inkişaf etməkdə olan ölkələrə iqlimlə bağlı sərmayələr 2030-cu ilə qədər dörd-səkkiz dəfə artmalı və ildə təqribən 2-3 trilyon dollara çatmalıdır. Təəssüflər olsun ki, Paris danışıqlarından bu tərəfə bütün COP tədbirlərində maliyyə yardımının ayrılması ilə bağlı iştirakçı ölkələr arasında yekun məxrəcə gəlmək mümkün olmur. Daha doğrusu, Qərbin bəzi aktorlarının destruktiv fəaliyyəti ucbatından qlobal güclər üçün böyük rəqəm sayılmayacaq vəsaitin inkişafda olan və geridə qalmış dövlətlərə ayrılması mümkün olmayıb. Bu dəfə də COP29 ərəfəsində və tədbirlər zamanı bəzi iştirakçı dövlətlərin tutduğu mövqə qlobal çağırışlarla bağlı onların məsuliyyətsiz və riyakar olduğunu göstərdi. Xüsusən rəsmi Parisin atdığı addımlar XXI əsrdə hələ də neomüstəmləkəçi siyasət aparılan dövlətin imicinə daha böyük bir zərbədir".

Z.Məmmədova görə, COP29-da bəşəriyyət qarşısında duran problemlərin həll edilməsinə üçün bəzi mərkəzlər tərəfindən əvvəlcədən sistemik iş aparılıb: "Intelligence Online" kəşfiyyat agentliyinin məlumatına görə, Fransanın Havas lobbi təşkilatı COP29-u gözədən salmaq üçün müxtəlif istiqamətlərdə çoxgədişli addımlar atıb. Avropada aparılan kampaniya sammitin neft hasil edən ölkədə keçirilməsinin qəbul edilməz olduğu arqumentini işə salıb. Əlavə olaraq insan haqları, ermənilərin zorla köçürülməsi mövzularını gündəmə gətirərək müxtəlif ölkələrdən siyasətçiləri Bakıya gətməmək üçün razılığa gətirməyə cəhdlər edib. Bundan başqa, Fransa prezidentinin nümayəndələri Aİ-nin daxili strukturlarına, Avro-

pa ölkələrinin, fransızdilli Afrika ölkələrinin hökumətlərinə gizlicə müraciət edərək Bakıda keçirilən COP29 tədbirinin boykot edilməsi üçün çağırışlar ediblər. Emmanuel Makronla bərabər, Avropa Komissiyasının Prezidenti Ursula Fon der Lyayen, Avropa Parlamenti, AŞPA, "Global Witness", "Human Rights Watch", "Amnesty International" kimi beynəlxalq QHT-lər, "Washington Post", NYT, "Economist", "Politico", BBC, "Fiqaro", "Le Monde" və Qərbin digər mediaları ilboyu Azərbaycanı ləkələmək, qlobal problemlərin həllinə yönəlmiş konfransın işinə kölgə salmaq üçün əllərindən gələni etdilər. Almaniyanın XİN rəhbəri Annalena Berбок işə Bakıya gəlsə də, vaxtının böyük hissəsini müxalifətlə, siyasi fəallarla görüşlərə həsr etdi, yalnız son gün tədbirə qatılaraq qlobal ekoloji çağırışların onun üçün heç bir maraq kəsb etmədiyini təsdiqlədi".

Siyasi şərhçinin sözlərinə görə, bu dövlətlər üçün qlobal çağırışları həll etmək lazım deyil, əksinə, daha da gərginləşdirmək əsas hədəfdir. Halbuki COP ekoloji problemlərin həllini nazarda tutan dialoq platformasıdır və siyasi münasibətlərin bu tədbirlərə heç bir aidiyyəti olmamalıdır: "İnkişaf etmiş ölkələrin apardığı riyakar siyasət COP dəhlizlərində də etirazla qarşılanıb. COP29 çərçivəsində bir sıra prezident təmsil edən ekoloji fəallar iştirakçı ölkələrdən iqlim maliyyəsinin həcminin trilyonlarla dollara qədər artırılmasını tələb ediblər. Aksiyada "No deal, is better than bad deal!" (Razılaşmanın olmaması əlverişsiz razılıqdan daha yaxşıdır!)", "Stop fossil fuel" və bir sıra digər şüarlar səsləndirilib. Aksiya iştirakçıları, eyni zamanda iştirakçı ölkələri yekun razılığın əldə olunmasını gecikdirməyə çağırılıb. Baş verənlər bir daha göstərir ki, həm Qərb, həm də bəzi Asiya dövlətləri ekoloji təmiz dünyaya keçid üçün pul ayırmaq istəmir və müxtəlif bəhanələrlə əl ataraq öhdəliklərinin icrasından yayınır. Bütün bunlara baxmayaraq, Bakıda keçirilən COP29-da uzun müzakirələrdən sonra mühüm nəticələr əldə edildi. Belə ki, gecə saatlarında COP29-un yekun plənari iclasında 2035-ci ilə qədər hər il ən azı 300 milyard dollar ayırmaq öhdəliyi də daxil olmaqla, iqlim dəyişikliyi ilə mübarizə üzrə sazişin yekun variantı təsdiq edildi. Bu, əvvəlki 100 milyard dollarlıq hədəfdən əhəmiyyətli dərəcədə çoxdur. Zal razılaşmanın elanını alqışlarla qarşıladı. Danışıqlar gərgin atmosferdə keçdi və son ana qədər konsensusun əldə olunmasının mümkün olub-olmayacağı belli deyildi. Bir sıra ölkələr maliyyələşdirilmənən daha da artırılmasına israr edirdilər, lakin sonda öhdəliyini 300 milyard dollar səviyyəsində müəyyən edilməsi qərarı alındı ki, bu da iqlim dəyişikliyi ilə mübarizədə beynəlxalq əməkdaşlığın gücləndirilməsində mühüm addım sayıla bilər".

İsmayil

Suriyada Türkiyə və Amerika strategiyaları tez-tez toqquşur

Hasan Oktay: "Trampın Suriya siyasətini gözləmədən əvvəl Türkiyənin PKK-ya qarşı böyük bir sərhəd əməliyyatı keçirməsi vacibdir"

Trampın Suriyada nə edəcəyi ilə bağlı hələlik kifayət qədər məlumat yoxdur. Bununla belə, onun bəzi yanaşmalarına əsaslanaraq, nə edə biləcəyi ilə bağlı proqnozlar var. Lakin bunu əsas götürsək, düzgün dəyərləndirmə aparmaya bilerik. Bunu Türkiyə xarici işlər naziri Hakan Fidan deyib. Nazir bildirib ki, ABŞ Suriyada PKK ilə əməkdaşlıq etdikdə Türkiyə ilə bağlı strateji problem məsələsi təbii ki, davam edəcək.

Təhlükəsizlik yönümlü xarici siyasət yürüdən ABŞ, əslində, Türkiyəni başa düşmək üçün ən yaxşı vəziyyətdə olmalıdır. Bizim vəzifəmiz həm diplomatik gedişlərimizlə, həm də meydandakı addımlarımızla bu məsələdə mövqeyimizi açıq şəkildə nümayiş etdirəkdir. ABŞ Tramp dövründə Suriyadan çəkilmək istədi, buna cəhd etdi. Lakin o vaxtki ABŞ sistemi buna məhəl qoymadı və razılaşmadı. Prezidentin birbaşa göstərişinin müdafiə bürokratlarının gözündə o qədər də hərbi əhəmiyyət kəsb etmədiyi müşahidə olundu. Təbii ki, Tramp keçmişdə baş verənlərdən nəticə çıxarmalıdır.

Qafqaz Strateji Araşdırmalar Mərkəzinin sədri, politoloq Hasan Oktay "Şərq" ə bildirib ki, seçki prosesi zamanı Tramp Ukrayna məsələsindən və Amerikanın dünyanın müxtəlif yerlərində apardığı müharibələrdən geri çəkilməyini bəyan etmişdi:

"Bu vədləri nəzərə alan Amerika xalqı Trampa daha bir şans verdi. Onun ilk dövründə dövlət aparatı ilə münasibətləri

o qədər də güclü deyildi. İndi Trampın yoluna heç bir maneə olmadan təkbaşına hərəkətdə iştirak etmək imkanı yaranıb. Amerika Trampın dövründə Suriya məsələsində müəyyən məqamlardan geri çəkilmək iradəsini ortaya qoysa da, Trampın dövlət aparatının uyğunsuzluğu səbəbindən bu geri çəkilmə gözlənilirdi kimi baş tutmadı. Ümumiyyətlə, Suriyada Türkiyə və Amerika strategiyaları tez-tez toqquşur. Xüsusilə terror təşkilatı PKK, PYD, YPG ilə bağlı Amerika və Türkiyə arasında fərqli bir perspektiv ortadadır. Vaşinqtona görə, sözügedən qruplaşmalar İraqda olduğu kimi regionda Amerikanın terror aparatı kimi fəaliyyət göstərəcəkdir. ABŞ bu təşkilatlardan xüsusilə İŞİD-ə qarşı istifadə edirdi. Türkiyə isə bu məsələlərdə daim Amerika ilə qarşılaşıb, fikirlərini açıq və aydın şəkildə ifadə edib. İndi Ankara regionda Vaşinqton ilə münasibətlərini gündəmə gətirərək, Amerikanın bu təşkilatlarla əlaqəsini kəsməsini istəyir. Yeni Ameri-

kadan ən açıq şəkildə soruşur ki, terror təşkilatları ilə əlaqə qurmaq istəyirsiniz, yoxsa Türkiyə ilə?"

H.Oktay əlavə edib ki, HƏMAS-ın 7 oktyabr 2023-cü ildə İsrailə hücumu bölgədəki tarazlığı yenidən aktivləşdirdi:

"PKK, YPG, PYD Amerikanın bölgədəki aparat təşkilatları olduğuna görə, hazırda İsrailə birgə hərəkət edir. Yeni Türkiyənin HƏMAS, Hizbullah ilə bağlı İsraili tənqid etməsinə cavab olaraq İsrail onları Türkiyəyə qarşı səfərbər edib. ABŞ isə bölgədə Türkiyə olmadan Yaxın Şərq siyasətini inkişaf etdirilməsi riskini bildiyi üçün Ankara ilə bir çox mövzuda məsləhətləşmələr aparır. Trampın ilk dövründə Suriyadan qoşunları çıxarmaq və bu aparat təşkilatları vasitəsilə bölgədə olmaq istəyənə yeni dövrdə necə cavab verəcək? Ümumiyyətlə, İsrail və Amerika bir tərəfdən bölgədə İran adından İsrailə qarşı proksi savaş aparan təşkilatları təmizləyərək Türkiyəyə qarşı yeni aparat yaradılması qəbul edilməzdir. Bu mənada Türkiyə İsrailin Hizbullahla mübarizəsini misal götürərək təcili olaraq PKK-ya qarşı əməliyyat keçirməlidir. Yeni yanvarın 20-də andıçma mərasimindən sonra Trampın Suriya siyasətində hansı kursu izləyəcəyini gözləmədən əvvəl Türkiyənin PKK-ya qarşı böyük bir sərhəd əməliyyatı keçirməsi mütləqdir. Bunun qanuni əsası İsrailin Hizbullahla qarşı mübarizəsidir".

Şahənə Ziyad

"Gürcü Arzusu" yeni prezidentini seçməyə çalışır

Zurabişvilinin prezidentliyi davam edərsə, ölkədə ciddi siyasi böhran, hətta vətəndaş müharibəsi yarana bilər

"Gürcüstan prezidentini seçilməsi üçün Seçkilər Kollegiyası seçkilərin vaxtı müəyyən edildikdən sonra - gələn həftə Mərkəzi Seçki Komissiyası tərəfindən formalaşacaq". Bu barədə Gürcüstan Parlamentinin sədri Şalva Papuaşvili məlumat verib.

Salome Zurabişvilinin Gürcüstanın birbaşa səsvərmə yolu ilə seçilən sonuncu prezidenti olduğunu xatırladan parlament sədri qeyd edib ki, Mərkəzi Seçki Komissiyası prezidentin seçilməsi üçün tarix təyin etdikdən sonra 300 üzvdən ibarət seçki kollegiyası formalaşdırılır. Konstitusiyaya görə, Gürcüstanda prezident seçkiləri oktyabr ayında keçirilir, lakin seçki tarixi parlament seçkiləri ayına təsadüf edərsə, prezident seçkiləri yeni seçilmiş parlamentin ilk iclasından sonra 45 gün ərzində keçirilir. Noyabrın 25-də 11-ci çağırış parlamentin ilk iclası keçiriləcək. Növbəti prezident Seçkilər Kollegiyası tərəfindən seçiləcək. Seçki hüququna malik, yaşı 40-dan yuxarı olan və ən azı 15 il Gürcüstanda yaşayan Gürcüstan vətəndaşı seçilə bilər. Gürcüstanda prezident seçkiləri parlament binasında keçirilir. Seçkilər Kollegiyasının ən azı 30 üzvü Gürcüstan prezidentliyinə namizəd irəli sürmək hüququna malikdir. Kollegiyanın bir üzvü yalnız bir namizədin irəli sürülməsini dəstəkləyə və yalnız bir namizədə səs verə bilər. Seçkilər Kollegiyasının tam tərkibinin ən azı 2/3-nün səsini toplayan namizəd seçkilərin birinci turunda seçilmiş sayılır. Gürcüstan prezidentini birinci turda seçilməyə, ikinci turda səsvərmə birinci turda ən yaxşı nəticə göstərən iki namizəd arasında keçirilir. Ən çox səs toplayan namizəd ikinci turda seçilmiş sayılır. Seçki şurasının tam tərkibinin yarıdan çoxu iştirak etdikdə seçkilərin birinci və ya ikinci turu baş tutmuş sayılır. Əgər seçkilər baş tutmayıbsa və ya Seçkilər Kollegiyası Gürcüstan prezidentini seçə bilməyibsə, 30 gün ərzində Gürcüstan prezidentinin təkrar seçkiləri keçirilir. Gürcüstan prezidentinin başqa vəzifə tutmaq, sahibkarlıq fəaliyyəti ilə məşğul olmaq, hər hansı digər fəaliyyətinə görə əmək haqqı və ya digər daimi mükafat almaq hüququ yoxdur. Prezident siyasi partiyanın üzvü ola bilməz".

Siyasi şərhçi Asif Nərimanlı "Şərq"ə açıqlamasında deyib ki, Gürcüstanda keçiriləcək prezident seçkilərinin hər şeydən əvvəl siyasi və hüquqi baxımdan qiymətləndirmək lazımdır. Ekspertin fikrincə, hazırkı Prezident Salome Zurabişvilinin mövqeyi hakim "Gürcü Arzusu" Partiyası ilə ziddiyyət təşkil etdiyi üçün yeni hökumətin onunla işləməsi mümkün görünür: "Əgər Zurabişvilinin prezidentliyi davam edərsə, ölkədə ciddi siyasi böhran, hətta vətəndaş müharibəsi yarana bilər. Bu səbəbdən hakim partiya üzvləri maksimum

dərəcədə yeni prezident seçməyə çalışacaqlar. Konkret adlar çəkmək çətin olsa da, bu şəxs "Gürcü Arzusu" Partiyasının təmsilçisi olacağını istisna etməmişəm. Zənimcə, indiki məqamda əsas diqqət ki-min prezident seçiləcəyi yox, məhz Zurabişvilinin yəndən seçilməməsi üzərində cəmləşib. Ölkənin idarəetməsinə kənar müdaxilənin qarşısının alınması üçün hakim partiyanın qarşısında duran əsas məhz budur".

Prosesin hüquqi tərəfinə gəldikdə isə siyasi şərhçi qeyd edib ki, ilk dəfə olaraq Gürcüstan prezidentini xalq seçməyəcək. Onu 300 nəfərlik Seçkilər Kollegiyası müəyyən edəcək. Seçkilər Kollegiyasına 150 parlament üzvü, Abxaziyanın Muxtar Respublikasının Ali Şurasının 20 üzvü, Acarıstan Muxtar Respublikasının Ali Şurasının 21 üzvü və coğrafi təmsilçilik prinsipi ilə yerli özünüidarəetmə seçkilərinin nəticələrinə uyğun olaraq müəyyən edilən nisbətə əsasən 109 yerli özünüidarəetmə nümayəndəsi daxilidir. Mərkəzi Seçki Komissiyası (MSK) bu nisbətə də müəyyən edəcək".

Salome Zurabişvilinin sona qədər mübarizə aparacağını vurğulayan A.Nərimanlının sözlərinə görə, müxalif kəsimin də əsas namizədi məhz o olacaq: "Lakin indiki məqamda onun yenidən prezident seçilmə şansını azdır. 150 parlament üzvününün 89 nəfəri məhz hakim partiya təmsilçisidir, mühacirətdə olan deputatların da böyük əksəriyyətinin məhz "Gürcü Arzusu" Partiyasını dəstəklədiyi haqqında məlumatlar var. Deməli, yerdə 109 nəfərlik yerli idarəetmə nümayəndələri qalır. 2021-ci ildə yerli idarəetmədə keçirilən seçkilərdə "Gürcü Arzusu" 54, müxalifət isə 55 yer tutmuşdu. Bu kontekstdə yanaşdıqda 54 yerli nümayəndə, 89 deputat və 20-dən çox mühacir deputatı saydıqda hakim partiyanın öz istəyinə nail olacağı şübhə doğurmur. Lakin bu məqamda "Gürcü Arzusu"nun qalibiyyətinin tanımayan müxalif deputatların parlamentdə öz vəzifələrinə başlayıb-başlamadığını önəmli məqamdır. Müxalif deputatlar Seçkilər Kollegiyasında iştirak etməsələr, onların yerinə yerli nümayəndələr səs verməli olacaq ki, nəticə etibarilə bu da hökumətin xeyrinə olacaq. Bu baxımdan parlament seçkilərindən sonra prezidentin kim olacağı ilə bağlı məsələ həm qərb üçün, həm də hökumət üçün kifayət qədər həlledici amildir. Prosesin gərgin keçəcəyi gözlənilir".

Şeyman Bayramova

Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Rusiyanın dövlət başçısı Vladimir Putinlə telefonla danışdı. Telefon söhbəti zamanı liderlər arasında ikitərəfli gündəlikdəki cari məsələlər müzakirə edilib, ticarət-iqtisadi əməkdaşlığın səmərəliliyinin artırılması vurğulanıb.

Məlumatda qeyd olunub ki, bunu nəzərə alaraq, aidiyyəti qurumlar arasında əlaqə sax-

Rəsmi Ankaranın Kremlə telefon diplomatiyası...

Elxan Şahinoğlu: "...beynəlxalq gərginliklərlə bağlıdır"

lanılacaq. Söhbət zamanı liderlər bir sıra beynəlxalq mövzularda da toxunublar. Türkiyə Prezident Administrasiyasının yaydığı məlumatda deyilir ki, telefon danışığı zamanı Türkiyə ilə Rusiya arasında ticarət həcminin genişləndirilməsi başda olmaqla bir çox sahədə əməkdaşlığın artırılması müzakirə edilib. Ərdoğan Türkiyənin bölgədəki gərginliyin aradan qaldırılması üçün səylərinə və sülh proseslərinə töhfə verməyə davam edəcəyini bildirdi.

Politoloq Elxan Şahinoğlu "Şərq"ə açıqlamasında deyib ki, Türkiyə və Rusiya xarici işlər nazirləri Hakan Fidanla Sergey Lavrov arasında telefon danışığının bir gün sonra bu iki ölkənin lideri Rəcəb Tayyib Ərdoğanla Vladimir Putin də telefonla danışılar. Ekspertin sözlərinə görə, Ankara ilə Moskva arasında telefon diplomatiyası beynəlxalq münasibətlərdə artan gərginliklə bağlıdır: "Türkiyə NATO ölkəsidir. Buna görə də Ankara əmin olmaq istəyir ki, Kreml

Ukraynaya raketlər ötürən Qərb ölkələrini hədələyərək dostu düşməndən ayıracaq. Ankaranın Moskva ilə təmasları həm də xarici siyasətini şəxələndirilməsi ilə bağlıdır. Rəcəb Tayyib Ərdoğan Ağ Evin gələcək sahibi Donald Trampdan ABŞ qoşunlarını Suriyadan çəkməsini və PKK-ya bağlı güclərə dəstəkdən imtina etməsini istəyir. Tramp birinci prezidentliyi dövründə Ərdoğanın bu istəklərini yerinə yetirəcəyini vəd etmişdi, ancaq Ağ Ev sahibinin ətrafı buna imkan vermədi".

Analitik düşünür ki, Ərdoğan Trampın illər əvvəl verdiyi vədi bu dəfə yerinə yetirəcəyinə ümid etmək istəyir: "Ancaq Trampın andıçma mərasimində PKK-nın Suriya qanadının rəhbərliyinin dəvət edilməsi barədə xəbərini yayılması Vaşinqtonun Ankaraya xoş olmayan mesajdır. Belə olan halda Ankara alternativləri hərəkətə gətirməyə qərar verib. Bu alternativlərdən biri də Ankaranın Moskva ilə telefon diplomatiyasını genişləndirməsidir".

İsmayil

finden torpaqlarımızda basdırılmış minarları təmizləməyə vəsait ayırsın: "Bu olmasaydı, həmin vəsait sosial problemlərin həllinə yönəldilirdi. Məsələn, Bolqarıstanda minadan təmizləməyə pul ayrılır. 30 ildir bizim yaşayış yerlərimiz, xəstəxanalarımız, məktəblərimiz dağıdılıb. İndi öz qazancımızın böyük hissəsini bunların bərpasına xərcləyirik. 30 ildən artıq biz 1 milyon məcburi köçkün saxlamışıq. Azərbaycanın vəziyyəti ilə başqasını eyniləşdirmək olmaz. Bu gün Ermənistan pulsuz silahlar verir. Azərbaycan məcburdur ki, müdafiə və təhlükəsizlik xərclərini artırsın".

"Sənədsiz evlərin sənədləşdirilməsi

Əhali ilə açıq danışmalıyıq...

Sərhədlərin açılması 100 minlərlə qeyri-azərbaycanlı qaçqının ölkəmizə axını ilə nəticələnmə bilər

Milli Məclisdə 2025-ci il üçün büdcə zərfinin müzakirəsi başlayıb. İlk iclas noyabrın 25-də keçirilib. İclasda Baş nazir Əli Əsədov və hökumət üzvləri iştirak ediblər. Dövlət büdcəsi zərfinin müzakirəsi 3 gün davam edəcək. Parlamentin sədri Sahibə Qafarova deyib ki, büdcənin prioritetləri Silahlı Qüvvələrin potensialının artırılması və Böyük Qayıdış olacaqdır.

Sədrin sözlərinə görə, ardıcıl həyata keçirilən düşünülmüş islahatlar sayəsində Azərbaycan regionun lider dövləti kimi mövqelərini daha da möhkəmləndirib. Spiker bildirib ki, bu il iqtisadiyyatın əsas sektorlarında inkişaf müşahidə edilir: "Ölkəmiz yaşıl iqtisadiyyata keçidə bağlı böyük layihələr həyata keçirir. Azad edilmiş ərazilərin bərpası və ölkə iqtisadiyyatına yenidən inteqrasiya etdirilməsi milli gündəliyimizdə əsas yerləri tutur. Keçmiş məcburi köçkün soydaşlarımız doğma yurdlarına dönrülür. Sosial sahədə böyük əhəmiyyət verilir, əməkhaqqı və pensiyalar artırılır". Sahibə Qafarova qeyd edib ki, gələn il üçün dövlət büdcəsinin həm gəlirləri, həm də xərcləri rekord həddədir: "2025-ci ilin dövlət büdcəsinin prioritetləri Silahlı Qüvvələrin potensialının daha da artırılması, Böyük Qayıdışın həyata keçirilməsi ilə bağlı olacaqdır. 2025-ci il dövlət büdcəsi layihəsi və büdcə zərfinə daxil olan sənədlər parlament komitələrinin iclaslarında geniş müzakirə ediləcək".

"Gələn il minimum pensiyanın artırılması planlaşdırılır"

Parlamentin iqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin sədri Azər Əmiraslanov deyib ki, şəhid ailələrinə, müharibə veteranlarına, qazilərə, müharibə iştirakçılara qayğı və diqqət gələn il də davam edəcək. Komitə sədri bildirib ki, gələn il minimum pensiya və minimum əməkhaqqının artırılması, pensiyaların indeksləşdirilməsi planlaşdırılır: "Ümumilikdə sosial paket 3 milyon insanı əhatə edəcək. Ötən illər ərzində ölkəmizdə sosial və iqtisadi siyasət uzlaşdırılıb. Bunun nəticəsidir ki, 2003-2023-cü illər ərzində dövlət büdcəsi xərclərinin təxminən 30 dəfə artımı fonunda Azərbaycanda yoxsulluğun səviyyəsi 44,7 faizdən 5,2 faizə endirilib. Dövlət büdcəsi iqtisadi strategiyamızın icrasına maliyyə təminatı yaradır. Postmüharibə dövründə Şərqi Zəngəzur və Qarabağda bərpa və quruculuq işləri prioritetlərdəndir. Bu istiqamətə 4 milyard manat vəsait nəzərdə tutulub. Gələn ilin dövlət büdcəsi artım dinamikasına malik olan büdcədir. Növbəti il üçün proqnozlaşdırılan büdcə xərcləri 2003-cü ilə müqayisədə 34 dəfə çoxdur. Xatırladaq ki, Vətən müharibəsində təkcə ordumuz döyüşmürdü, döyüşən həm də bəzilər, iqtisadiyyatımız idi. Azərbaycanın növbəti il üçün proqnozlaşdırılan sosial büdcəsi Ermənistanın 2025-ci il üçün proqnozlaşdırıldığı büdcə gəlirlərini 30-50 faiz üstələyir".

"Azərbaycanın strateji valyuta ehtiyatları xarici dövlət borcunu 14 dəfə üstələyir"

Azər Əmiraslanov bildirib ki, 2025-ci il dövlət büdcəsində neftin qiyməti 70 dollar götürülüb: "Vaxtilə neftin büdcə qiyməti 25-30 dollar arasında olub. Yeni çağırışlar fonunda istifadə etmədiyimiz resurslar hesabına potensial riskləri neytrallaşdırmaq mümkündür. Hazırda Dövlət Neft Fondunun ehtiyatları 61,3 milyard dollar təşkil etməklə ölkəmizin güclü maliyyə dayaqlarına sahib olduğunu göstərir. Fond öz əsas missiyasını yerinə yetirməkdə davam edir. Büdcə layihəsində müdafiə və milli təhlükəsizliyin maliyyələşdirilməsi üçün cari illə müqayisədə 17,8 faiz çox vəsait proqnozlaşdırılır. Azərbaycan regionda sülh və sabitliyin qorunması missiyasını yerinə yetirir. Bu xərclərin artımı sərhədlərimizdən kənar da bəzilərini narahat edir. Onların əsassız fikirləri ilə bağlı bəzi məqamları qeyd edim. Müdafiə xərclərinin artırılması millitarist siyasət həyata keçirmək anlamına gəlmir. Herbi xərclərin artırılması digər sahələr üzrə xərc artımı fonunda baş verir. Ölkəmizin büdcə xərclərində ən yüksək pay heç də müdafiə xərclərinə aid deyil. Büdcənin hərbi-şəxsləndirilməsi meyilləri məlum ölkə üçün xarakterikdir. İşıqlıq səviyyəsi 12 faizə qatan, 15 ildən çoxdur ki, kəskin demografik böhran yaşayan Ermənistan hərbi xərclərinin təkcə 1 il ərzində 70 faizə, yeni kəskin artırılması millitarist büdcənin bariz nümunəsidir".

Milli Məclisdə ilkin tibbi xidmətlərdə problemlərlə bağlı dinləmə keçiriləcək

Milli Məclisin Səhiyyə komitəsinin sədri Əhliman Əmiraslanov deyib ki, sosial sahə ölkə Prezidenti İlham Əliyevin siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biridir. Deputat bildirib ki, növbəti ildə səhiyyə xərclərinin 70,6 faizi icbari tibbi sığortaya yönəldiləcək və icbari Tibbi Sığorta Fondunun maliyyə vəsaiti 3 milyard manata çatdırılacaqdır: "İcbari tibbi Sığorta Fonduna vəsait artımı xidmətlərin keyfiyyətinə də təsir edəcək. Səhiyyə üzrə Dövlət Proqramı çərçivəsində müalicə alanlar da icbari tibbi sığorta ilə əhatələnir. Bu keçidi sürətləndirmək lazımdır. Əhaliyə göstərilən tibbi xidmətlərdə problemlər də mövcuddur. İlkin tibbi xidmətdə problemlər var. Milli Məclisin Səhiyyə komitəsi müvafiq orqanlarla birlikdə ilkin tibbi xidmətlərdə problemlərlə bağlı dinləmə keçirəcək".

"Azərbaycan Şərqi Avropa ölkələri ilə müqayisə oluna bilər"

Parlamentin Regional məsələlər komitəsinin sədri Siyavuş Novruzov deyib ki, Azərbaycan Şərqi Avropa ölkələri ilə müqayisə oluna bilər. Deputat bildirib ki, Azərbaycan indi ele inkişaf səviyyəsinə çatıb ki, Cənubi Qafqazın hansısa ölkəsi ilə müqayisə edilməməlidir: "Azərbaycan Şərqi Avropa ölkələri ilə müqayisə oluna bilər". S. Novruzov qeyd edib ki, Azərbaycan bu gün məcburdur ki, ermənilər tərə-

prosesi sürətləndirilməlidir"

Siyavuş Novruzov əlavə edib ki, sənədsiz evlərin sənədləşdirilməsi problemi var. Onun sözlərinə görə, evlər sənədləşdirilsə, o, bələdiyyəyə vergi verəcək: "Sənədsiz evlərin sənədləşdirilməsi prosesi sürətləndirilməlidir. Torpaqların kateqoriyalığı problemi var. Bir torpağın kateqoriyasının dəyişməsinə 6 nazirlikdən icazə alınmalıdır. Buna görə insanlar torpaqlardan istifadə edə bilmir".

"Qaçqın dalğasının gətirdiyi humanitar, sosial, mədəni fərqlərin toqquşması siyasi sabitliyi təhdid edə bilər"

Parlamentin İnsan hüquqları komitəsinin sədri Zahir Oruc bildirib ki, əhəmiyyətli açıq danışıqlıq ki, sərhədlərin açılması Rusiya-Ukrayna müharibəsindən 100 minlərlə qeyri-azərbaycanlı qaçqının ölkəmizə axını ilə nəticələnməkdir. Deputat vurğulayıb ki, o cümlədən, İrandan hərbi zərblərdən canını və sərvətlərini qorumaq üçün 100 minlərlə insan Azərbaycana keçməyə hazırdır: "Belə qaçqın dalğasının gətirdiyi humanitar, sosial, mədəni fərqlərin toqquşması siyasi sabitliyi təhdid edə bilər". Z.Oruc qeyd edib ki, dövlətin maliyyə rezervlərini qorumaq, birinci növbədə malların təmin edən daxili və xarici iqtisadi əlaqələri genişləndirmək, ixracın-idxalın coğrafiyasını şaxələndirmək, daha təhlükəsiz ölkələrə keçirmək tələb olunur: "Doğrudur, klassik müharibə qanunları deyilib. 44 günlük savaş dövründə dövlətimiz beynəlxalq iqtisadi-siyasi əlaqələrini nəinki zəiflətmədi, əksinə, gücləndirdi. Lakin dinc dövrə xas xərclər siyasəti yaxın gələcəkdə maliyyə, ərzaq, silah təminatında risklər yarada bilər. Növbəti ildə neft hasilatının azalması - 29.2 milyon tondan 2028-ci ilə 26.4 milyon tona düşməsinin qarşısını alan tədbirləri gücləndirməliyik".

"Neftin qiymətinin 70 dollardan götürülməsi reallığa çox yaxındır"

Deputat Tahir Mirkişili bildirib ki, baza ssenari üzrə neftin qiymətinin 70 dollardan götürülməsi reallığa çox yaxındır. O deyib ki, beynəlxalq təşkilatlar da 2025-ci ildə neft qiymətləri üzrə proqnoz 70-80 dollar arasında veriblər: "Maliyyə Nazirliyinin təqdimatına görə, qiymətin 60 dollara qədər düşdüylə halda dövlət büdcəsinin neft-qaz gəlirləri 340 mln. manat azalacaqdır. Bu halda belə hökumətün bu riski idarə etmək imkanları mövcud olacaqdır. Qaz qiymətləri hesab edirik ki, baza ssenaridə göstərilən 242 dollardan çox olacaqdır. Bu fərq həm də neft qiymətlərinin volatilliyinin kompensasiya edə biləcək. Avropa Birliyi və Çin iqtisadiyyatında baş verən hadisələr qaza olan tələbatın artacağını deməyə imkan verir. Həm də nəzərə alsaq ki, dünyanın yaşıl enerji gündəliyində qaz "keçid yanancaq" kimi qəbul edilir, o zaman yaşıl gündəlikdə belə qaza olan tələbat artacaq".

ismayil

Ermənistan Azərbaycan kimi müstəqil qərar verə bilmir

Ona görə də Paşinyan müşahidəçiləri ərazidən çıxarmaqla bağlı qərar verəndə Qərb dairələri onun ipini çəkirlər

"Hesab edirik ki, indiki mərhələdə Avropa Birliyinin (AB) Ermənistan ərazisində müşahidəçilərinin gəri çəkmək istəməyəcək".

Bu sözləri rusiyalı analitik Vladimir Yevseyev erməni mediasına açıqlamasında deyib. O bildirib ki, Ermənistan Baş naziri Paşinyanın AB müşahidəçiləri məsələsində Rusiyanın mövqeyi ortaya qoyulanda bunu suverenliyi ilə əsaslandırması, ancaq Azərbaycanca gələndə bunu müzakirə etməyə hazır olduğunu bildirməsi "qəribədir". Politoloq Paşinyanın AB müşahidəçilərinin demarkasiya olunmuş ərazilərdən çıxarılmasının mümkünlüyü barədə açıqlamasını da şərh edib. O deyib ki, sərhədlərin demarkasiyası müsbət həldir və təhlükəsizliyin səviyyəsinin yüksəldilməsinə xidmət edir. Ancaq İrəvanın AB müşahidəçilərinin demarkasiya olunmuş ərazidən çıxarmaq təklifi, əslində, müşahidəçiləri saxlamaq cəhdidir, çünki demarkasiya

prosesi çox uzun vaxt aparacaq.

Siyasi şərhçi Azər Həsət "Şərqi" deyib ki, Paşinyanın demarkasiya, delimitasiya olunan sərhədlərinin Avropa müşahidəçilərinin saxlanmasına gərəkdir. "Yeni Nikol Paşinyan bununla Azərbaycanı təhlükəyə atmaq istəyir ki, sərhəd məsələsi həll olunacağı təqdirdə üçüncü tərəflərin aramızda dayanmasına ehtiyac qalmayacaq. Bu addımı müsbət qarşılamaq lazımdır. Azərbaycan xeyli

müddətdir Ermənistan başa salmaqda çalışır ki, üçüncü tərəflərin müdaxiləsi iki ölkə münasibətlərinin normallaşmasına əngəl törədir. Ermənistan tərəfi, xüsusilə də Nikol Paşinyan bunu anlayır. Lakin onun problemi həll edə bilməməsinin səbəbi Ermənistanın ipinin ucunun öz əlində olmamasıdır. Yeni Ermənistan Azərbaycan kimi müstəqil qərar verə bilmir. Azərbaycan isə dövlət olaraq qərarlarını özü verir və kimsəyə əsaslı deyil. Ümumiyyətlə, Ermənistan hazırkı şəraitdə Fransa başda olmaqla müəyyən Qərb dövlətlərindən asılıdır. Ona görə də Nikol Paşinyan həmin müşahidəçiləri ərazidən çıxarmaqla bağlı qərar verəndə Qərb dairələri onun ipini çəkirlər. Paşinyan isə belə açıqlamalar verməklə Azərbaycana xoşməramlı olduğunu göstərmək istəyir. Delimitasiya və demarkasiya prosesi nə qədər tez həyata keçirilsə, Ermənistan dan da Avropa müşahidəçiləri o qədər sürətlə çıxıb gedəcəklər. Əslində, müşahidəçilərin həmin ərazidə olması Azərbaycana heç bir şey etmir. Sadəcə onlar gəlib sərhəddə binokla suveren ərazilərimizə baxmaqla könlümüzü bulandırır".

Şahənə Ziyad

Fransa səfirinin İranda Qərbi Azərbaycan axtarışı

Güney Azərbaycan məsələsi başqa mövzudur

Fransanın Ermənistandakı səfiri Olivye Dekottini İran ərazisində yerləşən Qərbi Azərbaycan vilayətinin xəritəsini yayıb. Dekottini xəritəni "Tək və yeganə" adı ilə paylaşmış. Azərbaycana qarşı bütün platformalarda antitəbliğat aparan Fransanın səfiri bununla guya Azərbaycan Respublikasında "Qərbi Azərbaycan" termininə qarşı çıxıb.

Yeni Qərbi Azərbaycan - yalnız İranda deyil, Qeyd edək ki, Qərbi Azərbaycan - Şimali Azərbaycanın qərbinə - indiki Ermənistanın ərazisini əhatə edən termin kimi istifadə edilir və Azərbaycanın tarixi İrəvan, Göyçə, Vedi, Zəngəzur, Dərələyəz tarixi mahallarını əhatə edir. İranda Qərbi Azərbaycan vilayəti isə Güney Azərbaycan ərazisinin 6 vilayətə bölünməsi nəticəsində yaradılıb.

Millət vəkili Ceyhun Məmmədov "Şərqi" deyib ki, bu, bir daha onu göstərir ki, Fransanın ölkəmizə qarşı tərxiatları və açıq qərəzi davam edir. Deputat vurğulayıb ki, Fransa dəfələrlə bütün platformalarda biabircasına uduzmasına baxmayaraq, davamlı olaraq tərxiatlar həyata keçirməkdədir: "Fransanın Ermənistandakı səfiri öz işi ilə, yeni diplomatik fəaliyyətlə deyil, Azərbaycan qarşı tərxiatlarla, ciddi suallar doğuracaq fəaliyyətlə məşğuldur. Qərbi azərbaycanlıların indiki Ermənistan, öz tarixi yurdlarına geri qayıtması haqqı təbii-dır. Soydaşlarımız öz yurdlarından, yeni indiki Ermənistan ərazisindən zorla qovulub, deportasiyaya məruz qalıb,

İrən ərazisindən yox. Bununla bağlı çoxsaylı sübutlar, dəlillər ortadadır. İran ərazisindəki azərbaycanlıların məsələsi başqa mövzudur. Amma söhbət bugün yüzminlərlə Qərbi azərbaycanlıların öz doğma yurdlarına qayıtmasındadır".

Parlamentari qeyd edib ki, 1920-ci ildən başlayaraq günümüzə kimi bir neçə dəfə azərbaycanlılar Ermənistan dan deportasiyaya məruz qalıblar: "Təkcə 1980-ci illərin sonunda 300 minə yaxın azərbaycanlı Ermənistandan zorla çıxarıldı. Azərbaycanın haqqı tələbi ondan ibarətdir ki, azərbaycanlılar öz doğma yurdlarına qayıtmalıdır. Bu, öz yurdlarından qovulmuş hər bir azərbaycanlıın təbii haqqı, hüququdur. Ermənistan hökuməti də bu haqqı tanımalıdır. Fransız səfirin nə deməsindən asılı olmayaraq, azərbaycanlılar mütləq Qərbi Azərbaycanı geri döncəklər. Bizim buna heç bir şübhəmiz yoxdur. Ermənistan da bunu mütləq nəzərə almalıdır. Fransa da bu cür tərxiatlarla son qoyulmalıdır".

ismayil

Dövlət arxasındadır Şəhid övladları xaricə mükəmməl təhsil alacaqlar

Şəhid övladlarının xaricə təhsilə maliyyə ayrılacaq. Bu barədə Milli Məclisin dünən keçirilən plenar iclasında maliyyə naziri Samir Şərifov məlumat verib. Nazir qeyd edib ki, gələn il bu məqsədlə büdcədən 41 milyon manat vəsait ayrılacaq. Azərbaycan dövlətinin şəhid ailələrinə, şəhid övladlarına daim qayğı göstərdiyi danılmazdır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin sərəncamı ilə təhsil haqqından azad edilən kateqoriyalar arasında şəhid, qazi övladları və onların ailə üzvləri də yer almaqdadır. İndi isə şəhid övladlarının xaricə təhsilinin dövlət tərəfindən maliyyələşdirilməsi üçün maliyyə ayrılacaq. Bu, dövlət başçısının şəhidlərə ehtiramının daha bir təzahürüdür.

Bu sevincidiri yeniliklə bağlı fikirlərini "Şərqi"lə bölüşən Təhsil Xidmətləri Araşdırma və Təhsil Mərkəzinin rəhbəri Kamran Əsədov qeyd edib ki, gənclərin xarici ölkələrin ali təhsil ocaqlarında təhsil almalarını təmin etmək məqsədilə Azərbaycan dövləti tərəfindən geniş işlər həyata keçirilir: "Əvvəla onu qeyd edim ki, xaricə təhsil strategiyası artıq neçə illərdir cənab Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Dövlət başçısının müvafiq sərəncamları ilə təsdiq olunan "2007-2015-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin xarici ölkələrdə təhsil üzrə Dövlət Proqramı", daha sonra "2019-2023-cü illər üçün Azərbaycan Respublikasında ali təhsil sisteminin beynəlxalq rəqabətliyi artırılması üzrə Dövlət Proqramı", eləcə də "Gənclərin xarici ölkələrin nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil almalarına dair 2022-2026-cı illər üçün Dövlət Proqramı" yeni nəsillə müstəqilliyinin yetişdirilməsi, ali təhsil sisteminin məzmun və keyfiyyət göstəricilərinin müasirləşdirilməsinə təmin edir. "Azərbaycan gənclərinin nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələrində təhsil imkanlarının genişləndirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2021-ci il tarixli Sərəncamında qeyd olunur ki, "qara qızıl"ın insan kapitalına çevrilməsi strategiyası təhsillə əhatənin və ona əlçatanlığın artmasına, bu çərçivədə gənclərin qabaqcıl təhsilə cəlbinin müxtəlif proqramlarla dəstəklənməsinə mühüm imkanlar yaradır. Təkrübə göstərir ki, təhsilin keyfiyyətinin yüksəlməsi Azərbaycanda iqtisadi tərəqqinin daha da sürətlənməsi üçün güclü potensial yaradır. Xüsusilə gənclərin xarici ölkələrdə təhsilə cəlbini ölkənin sosial-iqtisadi həyatına, eləcə də insan kapitalının milli sərvətdə payının böyüməsinə, təhsilin məzmun və keyfiyyətinin yaxşılaşmasına, Azərbaycan Respublikası ali təhsil müəssisələrinin akademik potensialının güclənməsinə əhəmiyyətli töhfə verir. Postpandemiya və yeni strateji dövrün çağırışları, həmçinin milli inkişaf məqsədlərimiz nəzərə alınmaqla, ölkənin rəqabət və inkişaf sahəsində sürətlə irəliləməsi üçün yüksək intellektə sahib gənclər cəmiyyətin əsas güc mənbəyinə çevrilməli, yenilikçi təbəqənin iqtisadi fəallıq və idarəçilikdə rolu möhkəmlənməlidir. Bu məqsədlə Azərbaycan gənclərinin ehtiyac duyulan istiqamətlər üzrə qabaqcıl xarici ali təhsil müəssisələrinin bakalavriat və

Elə etməliyik ki, onlar qayıtdıqdan sonra işləyib, öz bilik və bacarıqları ilə ölkənin inkişafına xidmət edə bilsinlər

magistratura səviyyələrində təhsil alması davamlı olmalıdır. Bu məqsədlə də gənclərin xarici ölkələrin nüfuzlu ali təhsil müəssisələrində təhsil almalarına dair Dövlət Proqramı təsdiqlənib və icrası müvafiq dövlət qurumlarına tapşırılıb. Bu Dövlət Proqramının bəhərləri də artıq görünür. Verilən məlumatlarda bildirilir ki, 2023-2024-cü tədris ili üzrə "2022-2026 Dövlət Proqramı" çərçivəsində ümumilikdə dünyanın 17 ölkəsinin nüfuzlu xarici ali təhsil müəssisələri üzrə 381 nəfər Azərbaycan Respublikası vətəndaşı təhsil almaq hüququ qazanıb. Siyahı üzrə 67 nəfər bakalavriatura, 314 nəfər isə magistratura üzrə təhsil alacaq. Proqram iştirakçılarından 48 nəfəri cari il üzrə dünyanın 10 ən yaxşı universitetindən qəbul alıb. Onlardan 9 nəfəri "Harvard University", 2 nəfəri "Massachusetts Institute of Technology", 2 nəfəri "University of Oxford", 8 nəfəri "Imperial College London", 2 nəfəri "ETH Zurich" və digər universitetlərdə təhsil almaq hüququ qazanıb.

K.Əsədov xatırladı ki, elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev də bir müddət əvvəl sosial şəbəkədə xaricə təhsil üzrə Dövlət Proqramıyla bağlı müsbət paylaşım edərək bildirmişdi ki, "2022-2026-cı illər üçün xaricə təhsil üzrə Dövlət Proqramı" çərçivəsində bu il təqaüd alacaq tələbələrən ən azı 10 faizi və ya 38 nəfər dünyanın ən yaxşı, yeni ilk onluqda yer alan universitetlərində təhsil alacaqlar:

- Əlbəttə, müsbət və sevincidir ki, şəhid övladlarının da xarici ölkələrin təhsil müəssisələrində təhsil almaları məqsədilə dövlət büdcəsindən xüsusi ayrılmalar nəzərdə tutulur. Bu, dövlətimizin, şəxssən cənab Prezidentin şəhidlərə dərin ehtiramının, şəhid övladlarının mükəmməl təhsil almaları, müasir bilik və bacarıqları, müasir ixtisaslara yiyələnmələri üçün qayğısını əsirgəmədiyini göstərir. Vacib məsələlərdən biri də xaricə təhsil alan gənclərimizin Vətənə qayıtmaları və burada istisaslarına uyğun işlə təmin edilməlidir. Elə etməliyik ki, təhsil üçün xaricə göndərilən tələbələr qayıtdıqdan sonra işləyib, öz bilik və bacarıqları ilə ölkənin inkişafına xidmət edə bilsinlər. Bunun üçün də ilk növbədə ehtiyac meyarları dəqiq müəyyənləşməlidir, hansı ixtisaslar bizə lazımdır, hansı peşə sahələrinə ehtiyac var. Bununla təhsil üçün ayrılması maliyyə istiqamətə uyğun sərf olunur.

Mələhat Rzayeva

baş vermış təsərrüfatdan 150 km radiusda olan məsafədən bütün növ diri iri və xırdabuynuzlu heyvanların, dövələrin, həmçinin onlara aid genetik materialların idxalına müvəqqəti məhdudiyət tətbiq olunub.

Bununla yanaşı Əlcəzair, Tıpa, El Tarf, Bürç-Bü-Ərric, Setif, Tebessa və Skikda əyalətlərində xəstəlik baş vermış təsərrüfatdan 50 km radiusda olan məsafədən bütün növ diri iribuyuzlu heyvanların və onlara aid genetik materialların idxalına, İllinoys ştatında xəstəlik baş ver-

linə da müvəqqəti məhdudiyət tətbiq olunub.

Eyni zamanda nəzarət tədbirlərinin gücləndirilməsi məqsədilə qeyd olunan inzibati ərazi vahidlərindən gələn, yaxud tranzitlə keçib Azərbaycana daxil olan, habelə respublika ərazisindən tranzitlə digər ölkələrə gedən nəqliyyat vasitələri ilə bağlı müvafiq tədbirlərin görülməsi üçün Dövlət Gömrük Komitəsinə müraciət olunub". - AQT-nin məlumatında qeyd edilib.

Azad İstehlakçılar Birliyinin rəhbəri Eyyub Hüseynov "Şərq"ə bildirdi ki, xaricdən Azərbaycana idxal edilən etlər əsasən sənayedə istifadə edilir: "Bu etlər bizim bildiyimiz bud etləri kimi yox, sənayedə istifadə edilən qabırğa arası kimi etlərdir. Məsələn, Braziliyadan Azərbaycana qabırğaarası etlər külli miqdarda idxal olunur. Onlar təmiz etlərdir və çox az qiymətə, yəni 5 manata civarında satılır. Fələstin, Fransa, Almaniya, ABŞ və Əlcəzairin isə Azərbaycanda et payı çox kiçikdir. Ona görə də etin qiyməti qalxan tendensiya ilə davam edir. Bu tendensiya yaxın 4 ildən sonra tam dəyişəcək. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə böyük heyvandarlıq təsərrüfatları yavaş-yavaş inkişaf edir. Hazırda Azərbaycan özünü et ilə təmin etmək iqtidarında deyil. Ona görə də idxaldan asılılıq var. Lakin işğaldan azad olunan zonalarda inkişaf etdikdən sonra Azərbaycan özünü tamamilə et ilə təmin edəcək. Güman edirik ki, hətta sənaye etləri də olacaq. Baş verən vəziyyət etin qiymətinə təsir etməyəcək. Yeni il qabaqı ola bilsin ki, etlərin qiymətində 1 manat və ya 1 manat 50 qəpik artım müşahidə edilə bilər".

Fidan Həmişəyeva

Yaxın vaxtlarda etin qiyməti ucuzlaşacaq

İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə böyük heyvandarlıq təsərrüfatları yavaş-yavaş inkişaf edir

Fələstin, Fransa, Almaniya, ABŞ və Əlcəzairin bəzi regionlarından et məhsullarının Azərbaycana idxalına məhdudiyət qoyulub.

Bu barədə Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi məlumat yayıb.

Bildirilib ki, Ümumdünya Heyvan Sağlamlığı Təşkilatının (WOAH) rəsmi məlumatlarına əsasən, Fələstinin Ramallah və Əl-Bireh əyalətində də, Fransanın Korsika regionunda, Almaniyanın Berlin şəhərində blutaq, Əlcəzairin Əlcəzair, Tıpa, El Tarf, Bürç-Bü-Ərric, Setif, Tebessa, Skikda əyalətlərində nodulyar dermatit, ABŞ-nin İllinoys ştatında isə yük-

sək patogen quş qripi xəstəliyi qeyd edilib.

"Respublika ərazisinin qeyd olunan yoluxucu xəstəliklərdən qorunması üçün zonlaşma prinsipi nəzərə alınmaqla, WOAH-nin "Quruda yaşayın heyvanların sağlamlıq Məcəlləsi"na uyğun olaraq Ramallah və Əl-Bireh əyalətində xəstəlik baş vermış təsərrüfatdan 10 km radiusda olan məsafədən gütdirən heyvanların (iri və xırdabuynuzlu heyvanlar, donuz, dəvə və s.), habelə onlara aid xammal və məhsulların idxalına, Korsika regionunda və Berlin şəhərində xəstəlik

miş təsərrüfatdan 10 km radiusda olan məsafədə yerləşən müəssisələrdən diri quş və inkubasiya yumurtalarının, quş etinin, tərkibində quş emalı məhsulları olan quş etindən və bütün növ quşçuluq məhsulundan alınan hazır et məhsullarının (quş qripi viruslarının məhv edilməsini təmin edən termik emala məruz qalan malar istisna olmaqla), quş yemləri və quş üçün yem əlavələrinin (bitki mənşəli, kimyəvi və mikrobioloji sintez yolu ilə alınmış yemlər və yem əlavələri istisna olmaqla), quşların saxlanması, kəsilməsi və emalı üçün istifadə olunmuş avadanlıqların idxa-

Bu ilin üçüncü rübündə Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidməti kibercümlərinin analizi nəticəsində 828 kibercümlərinin müəyyən edilib.

Bu barədə Dövlət Xidmətindən bildirilib.

Məlumatla görə, sözügedən kibercümlərinin indikatorlarının bloklanması nəticəsində dövlət qurumlarına qarşı hazırlanmış və xüsusi hədəflənmiş APT kibercümlərinin qarşısı alınıb. Bu kibercümlərin 439-u daxili araşdırma, 389-u isə dövlət qurumlarının müdafiələri əsasında müəyyən olunub.

İnformasiya Texnologiyaları üzrə Mühəndis-Tədqiqatçı, Azərbaycan Kibertəhlükəsizlik Təşkilatları Assosiasiyasının (AKTA) eksperti Bəhriz Əliyev "Şərq"ə bildirdi ki, bu ilin üçüncü rübündə dövlət qurumlarına 828 kibercümlərinin müəyyən edilməsi, ölkədə kibertəhlükəsizlik məsələlərinin nə qədər ciddi və aktuallaşmış olduğunu göstərir: "Bu cür hücumların arxasında müxtəlif aktorlar dayanır. Müxtəlif ölkələrə və birliklərə bağlı aktorlar. Ölkələr arasında kiberməkan mübarizəsi getdikcə intensivləşir. Bu hücumlar, adətən, başqa bir ölkənin geosiyasi maraqlarını müdafiə etmək və ya başqa ölkənin siyasi və iqtisadi sistemlərini destabilizasiya etmək məqsədini güdür. Məsələn, ölkələr bir-birlərinə qarşı kibervasitələrlə cəsarət və ya infrastruktur zərərvermə kimi əməliyyatları həyata keçirir. Kibercümlər, terrorçular: Kriminal qruplar, məlumat oğurluğu, maliyyə dələduzluğu və ya fidyə tələbi kimi məqsədlərlə hücumlar edirlər. Həcktivistlər isə ideoloji və ya siyasi səbəblərlə hücumlar həyata keçirirlər. Kibercümlər və ya şəxsiyyət oğurluğu ilə məşğul olan şəxslər də hücumların arxasında da-

Kiber təhdidlərə hazırlıqlı olmalıyıq

Azərbaycanda hələ ki genişmiqyaslı kiber hücumla məruz qalma halı ilə qarşılaşılmayıb

yana bilər. Bu cür hücumlar, bəzən şəxsi qazanc əldə etmək məqsədini güdür.

Bir çox ölkə, xüsusilə inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan iqtisadiyyatlar, kibertəhlükəsizlik sahəsində böyük yatırımlar həyata keçirir. Bu, həm dövlət qurumlarının, həm də özəl sektorda kibertəhlükəsizlik sistemlərinin gücləndirilməsi ilə əlaqədardır. Azərbaycan da bu sahədə müəyyən addımlar atıb, beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq edir. Hətta kibertəhlükəsizlik məsələləri ilə bağlı strategiya qəbul edib. Ancaq hər zaman təkmilləşdirilməsi tələb olunan sahədir. Kibertəhlükəsizlik çox sürətlə dəyişən bir sahə olduğundan, dövlət qurumları daima yeniliklərə uyğunlaşmalıdır. Həmçinin kibertəhlükəsizlik sahəsində kadrların sayı və keyfiyyəti çox vacibdir. Hazırda kibertəhlükəsizlik sahəsində kadrlar çatışmazlığı dünyada geniş yayılmış problemdir. Kibertəhlükəsizlik sahəsində innovasiya və yeni texnologiyaların tətbiqi müxtəssislərin davamlı təlimini tələb edir. Bu sahədə qabaqcıl biliklərə sahib olan kadrlar yetişdirmək üçün ölkə daxilində müvafiq təhsil proqramları və ixtisaslaşmış mərkəzlər vacibdir.

Ölkəmiz bu sahədə də çox ciddi davamlı işlər aparır".

Azərbaycan İnformasiya və Kommunikasiya Texnologiyaları Sənayesi Assosiasiyası (AİKTA) İdarə Heyətinin sədri Elvin Abbasov isə bildirdi ki, ötən həftə, ay və il ərzində kiber təhdidlərin ümumi dünyada miqyasında bütün ölkələrdə həcmi artıb: "Azərbaycanda görünən statistika o qədər də təhlükəli statistika hesab olunmur. Çünki digər inkişaf etmiş ölkələrə olunan hücumlara baxanda Azərbaycan statistikasını yüngül görürük. Ancaq təbii ki, güc strukturlarımız və müvafiq qurumlar bu təhdidlərin qarşısını ala bilər. Bu, müsbət bir haldır ki, Azərbaycanda hələ genişmiqyaslı kiber hücumla məruz qalma halı ilə qarşılaşılmayıb. Müxtəlif qurumlarda, müxtəlif miqyaslı datalar alındığına dair xəbərlər

olsa da, genişmiqyaslı rəqəmsal informasiya resurslarını dayandıracaq hal baş verməyib. Məsələn, illər əvvəl Estoniyada kibercümlərin nəticəsində ölkədə internet resursları dayandırılıb. Bunlara baxanda görə, bizə statistikada digər ölkələrə görə fərqlənir. Digər tərəfdən müvafiq qurumlar da öz missiyalarını yerinə yetirərək bunun qarşısını alırlar. Təbii ki, onlar öz bilik, bacarıqlarını daha da artırmalı və daha böyük hücumlara hazırlıqlı olmalıdırlar. Bu hücumların ardi dayanmayacağı. Rəqəmsallaşma artıq digər hücumların miqyası da artacaq. Qurumlarda öz infrastrukturlarını, kvalifikasiyalarını, əməkdaşlarının kvalifikasiyalarını artırmalıdırlar. Nəticə etibarən isə bu proses dayanmayan bir mexanizmdir".

Rəqəmsal sahə üzrə müxtəssis Vasif Cəhrəmanov isə bildirdi ki, COP29-la əlaqəli dünyanın gözü Azərbaycandadır: "Bu tip hücumlar gözlənilən idi və sözsüz ki, lazımı tədbirlər də görüldü. Gün-gündən yeni kadrlar hazırlanmaqda və təkmilləşməkdədir. Hazırda iş başında olan kibertəhlükəsizlik müxtəssisləri əvvəllə nisbətən gərgin iş qrafikindədirlər. Ancaq bu da müvəqqəti bir haldır".

Fidan Həmişəyeva

Növbə kimindir?

"Sovetin alınmaz qalası" bağlandı, işsizlərin sayı artdı

"Sovetdən qalan, dünya standartlarına cavab verməyən, funksional olmayan, çox pul xərclənib, az nəticə əldə edilən bir qurum evə-axır ləğv edilməlidir".

Bu fikri şair, yazıçı və publisist Rəşad Rəcəbov Azərbaycan Mədəniyyət və Dövlət Dil Komissiyası yanında Monitorinq Mərkəzinin ləğvinə münasibət bildirərkən deyib. Xatırladaq ki, Prezident İlham Əliyevin sərəncamı ilə Azərbaycan Dövlət Tərcümə Mərkəzi və Azərbaycan Respublikasının Dövlət Dil Komissiyası yanında Monitorinq Mərkəzi ləğv edilib. Nazirlər Kabinetinə sərəncamdan irəli gələn vəzifələri 2 ay müddətində icra etmək tapşırılıb.

Tərcümə Mərkəzinin ləğvi ilə bağlı fikirlərini bölüşən Rəşad Rəcəbov bildirdi ki, Azərbaycan mədəniyyətində 20-30 ildə belə 8-9 belə gücündə silikəlmə olur:

- Hədəfənən ən xoşagəlməz tərəfi budur ki, 100-ə yaxın əməkdaş işsiz qalacaq. Eyni zamanda, bu da bir hətə qədərdir ki, sovetdən qalan, dünya standartlarına cavab verməyən, funksional olmayan, çox pul xərclənib

az nəticə əldə edilən bir qurum evə-axır ləğv edilməlidir. Əgər onun əvəzində yerli ədəbiyyatın tərcüməsi və nəşri üçün xarici nəşrlərə dəstək verən Tərcümə Proqramı yaradılarsa, bu, orada işləyən yarıdan insanları üçün irəliləmədir. Hətta belə olsaydı, bunu müstəqillik dövrü ərzində mədəni sahədə həyata keçirilmiş ən böyük islahat sayı bilərik. Mədəniyyət Nazirliyinin belə bir Proqramın yaradılması üzərində işlədiyi haqqında söhbətlər var idi, bunun praktik təcəssümü necə olacaq, mənə də maraqlıdır.

Yazıçı qeyd etdi ki, sovetlə vidalaşma ümumən ağırlı bir prosesdir, bizdə isə az qala mümkündür:

- Tərcümə Mərkəzi ləğv olunmalı olan ən kiçik qurumlardan biri idi. Sovetin alınmaz qalası kimi duran daha böyük qurum Yazıçılar Birliyidir. Tamamen köhnəlmiş, funksional

liq olmayan bir qurumdur. Həm Birlikdə, həm onun qəzet və jurnallarında onlarla insan çalışır, əməkhaqqı alır, bu köhnə təşkilatı ləğv etsən, o insanlar işsiz, maaşsız qalacaq. Təşkilatın rəhbəri hörmətli, nüfuzlu adamdır, az qala, mədəniyyətin simvolidir. Belə nüfuzlu adamın xatirəni təşkilat hələ də yaşayır, bir fayda gətirməyinə göz yumulur. Amma Yazıçılar Birliyinin və onun qəzet-jurnallarının gec-tez ləğv olacağı məlumdur. Bəs orada işləyən, ailəsinə çörək aparın insanları, nə edəcək, deyəcəksiniz. Onlar öz müstəqil qurumlarını, qəzet və jurnallarını

yaratmaq məcburiyyətində qalacaq, bazar iqtisadiyyatı qanunları ilə yaşayacaq, bütün dünyada olduğu kimi. Ancaq belə qurumların dövlət dotasiyasında oturması prinsiplərlə bağlı ümumi işin xeyrinə deyil. Dotasiyada oturmaq tənbellik və təkəbbür yaradır, intriqalara meydan açır. Məsələn, bir "Ulduz" jurnalına ayrılan pulu ən azı 5 müstəqil jurnal çıxartmaq olar, talantlı gənclər çoxdur, onların təşəbbüslərini kimsə dəstəkləmir və bu üzündən də talantları sönüb gedir, əvəzində bir ovuc adam "ədəbiyyat var" görüntüsü yaradır. Amma deyil. Azərbaycan ədəbiyyatı indi ən böhranlı dövrünü yaşayır. İmitasiya var, amma ədəbiyyatın özü yoxdur. Ən başlıcası ədəbiyyat müsabiqələri yoxdur, ədəbiyyat mükafatları yoxdur, yerli müəllifləri xaricdə təmsil edən ədəbiyyat agentlikləri yox dərəcəsinədir, Azərbaycan yazıçısı beynəlxalq ədəbiyyat festivallarında təmsil olunmur, əsərləri xarici dillərə tərcümə olunmur və s. v. Müstəqil dövlət olmağımızdan keçən otuz neçə ildə sadəcə yerimizdə saymışıq, ədəbiyyat görüntüsü olub, amma gerçək ədəbiyyat prosesləri olmayıb, təşəbbüslər beşikdəcə boğulub. Tərcümə Mərkəzində işləyənlərə, maaş alanlara keçmiş olsun deyirəm, hər işdə bir xeyir var deyiblər. Ümid edirik cavabdeh orqanların onların sosial mədəniyyətinə qayğısına qalacaq.

Mələhət Rzayeva

Müasirləşdirmək məcburiyyətindəyik

Gələcəkdə bütün ictimai nəqliyyat elektriklə işləyəcək

Bu gündən etibarən elektrik mühərriqli 160 ədəd avtobus müntəzəm marşrut xətti üzrə fəaliyyət göstərməyə başlayıb.

Bu barədə "Baku Bus" MMC-nin Mətbuat xidməti məlumat yayıb.

Qeyd olunub ki, COP29 tədbiri çərçivəsində istismara verilən bu avtobuslar artıq "BakuBus"un marşrut xətlərində sərnişinlərin xidmətində olacaq.

Elektrik avtobuslarının istismarı üçün xüsusi olaraq müasir standartlara cavab verən qaraj infrastrukturuna yaradılıb. Qaraj sərnişinlərə yüksəkkeyfiyyətli xidmət göstərilməsi üçün bütün zəruri şəraitlə təmin olunub.

"Bu gündən etibarən 1, 5, 14, 21 və 88A nömrəli marşrut xətləri üzrə BYD markalı elektrik mühərriqli avtobuslar fəaliyyətə başlayıb. Bu avtobuslar müasir qarajdan xəttə buraxılır və sərnişinlərə xidmət göstərir.

Elektrik mühərriqli avtobuslar sıfır emissiya texnologiyası ilə təchiz edilib ki, bu da ətraf mühitin qorunmasına mühüm töhfə verir. Bununla yanaşı, avtobuslar sərnişinlərin komfort səviyyəsini artırmaq üçün ən son texnologiyalarla təmin olunub", - məlumatda qeyd olunub.

Nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Yasin Mustafayev "Şərq"ə bildirdi ki, dövrün tələbinə uyğun olaraq ictimai nəqliyyatda da istifadə etdiyimiz nəqliyyat vasitələrini müasirləşdirmək məcburiyyətindəyik:

"Həmçinin global istiləşmə, ekologiyaya vurulan zərər və digər çərçivəsində biz məcburən bu addımı atmalıyıq. Ümumiyyətlə, elektrikli avtobusların bir çox faydalı tərəfləri var. Digər nəqliyyat vasitələri ilə müqayisədə yeni elektrobusların qənaətcil olması, zərərli qazları atmosfərə göndərməməsi, səsi yaratmaması, yağ, filtr və digər hissələrinin yenilənməməsi kimi üstünlükləri mövcuddur. Bu isə onun daha səmərəli olmasına gətirib çıxarır. Eyni zamanda elektrikli avtobuslar əvvəllər istifadə edilən trolleybusu tam əvəz edir. Trolleybusda elektrik mühərriki var idi. Ancaq enerjiyi naqillər vasitəsilə əldə edirdi. Bu naqillər isə şəhərdə görünməyən pozurdu. Eyni zamanda onların hərəkətini məhdudlaşdırırdı. Ancaq indiki elektrobuslar onları tam əvəz edir. Güman edirik ki, yaxın gələcəkdə bütün ictimai nəqliyyat vasitələri elektrikliyə keçiriləcək".

Fidan Həmişəyeva

Elanlar

"Bakı Rieltorlar Assosiasiyası" İctimai Birliyi
"Bakı Rieltorlar Assosiasiyası" İctimai Birliyinin Azərbaycan Respublikasının Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən verildiyi Qeyri-kommersiya Təşkilatlarının Dövlət Reyestrindən Çıxarışı və son ümumi yığıncağın qərarı itirilmişdir.
Dövlət Reyestrindən çıxarış etibarsız sayılır.

AzTU-nun nəzdində Bakı Dövlət Rabitə və Nəqliyyat kollecinin 1-ci kurs tələbəsi Əsədova Leyla Kəmaləddin qızına verilmiş tələbə bileti № 28124 itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhəri, Nəsimi rayonu, Azadlıq prospekti 165A, Əzimova Səadət Afəddin qızına məxsus xüsusi mülkiyyət olan sahəsi 102.1 kvadrat metr olan Seriya R.X. № 1367091 dağınmaz əmlakın Dövlət reyestrindən Çıxarış itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Təsisçi: "Şərq Media Qrup" MMC
Baş redaktor: Akif Aşırı
Baş redaktorun müavini: Yusif Nəzəri

Reportyorlar qrupu:

Mələhət Rzayeva, Şəymən Bayramova, İsmayıl Qocayev, Aygün Tahir, Nihat Müzəffər, Şəhanə Ziyad, Nəzrin Vüqarqızı

Texniki heyət:
Rüfət Dadaşov, İmamcan Əliyev, İlahə İbrahimova, Nailə Cabbarlı, Fazilə Məmmədova

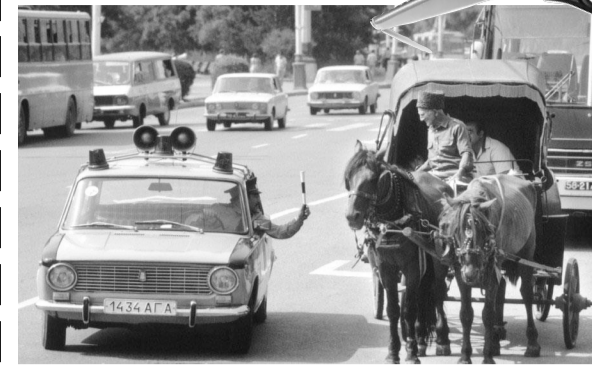
Qəzet "Şərq" in kompyuter mərkəzində yığılır, səhifələrinə və "Azərbaycan Nəşriyyatı" MMC-nin mətbəəsində çap olunur

"Şərq Media Qrup" MMC-yə daxildir:
"Şərq" qəzeti və sherq.az saytı
www.sherq.az
e-mail: sherq-1996@mail.ru

Ünvan: Mətbuat prospekti, "Azərbaycan" nəşriyyatı.
Telefon: 447-32-41
538-44-50, internet 538-44-15,
İndeks: AZ1073

Hesab nömrəsi:
Kapital Bank ASC Yasamal filiali
Kod: 200037
VÖEN: 9900003611
M/H: AZ37NAB20135010000000001944
S.W.I.F.T.: AIBAZ2XXXX
AZM hesab nömrəsi:
AZ74AIB400500G9441595487103
VÖEN 1307632991

Tirajı: 1500 Sifariş: 2772

Dialog...

Dəyərli oxucular! Bu fotoya ən yaxşı şəkildə söz yazanı yeni ildə hədiyyə gözləyir!
Xahiş olunur bu boş yerə "polislə babanın dialoqu"nu yazıb göndərsiniz.

QEYD: Bu hissəni kəşib zərfdə redaksiyaya göndərmək şərtdir.

ÜNVAN: "Azərbaycan Nəşriyyatı", "Şərq" qəzeti redaksiyası, 7-ci mərtəbə.

Nikol Kidman da ABŞ-ni tərk edir

O, həyat yoldaşı Keyt Urban ilə doğma Avstraliyaya qayıtmağı planlaşdırır

Son zamanlar "Babygirl" filmi ilə gündəm olan avstraliyalı aktrisa Nikol Kidmanın ABŞ-dən köçməyə qərar verdiyi iddia edilib.

"Şərq" xəbər verir ki, Nikol Kidman və həyat yoldaşı Keyt Urban çox çətin bir ildən sonra doğma Avstraliyaya qayıtmağı planlaşdırır.

57 yaşlı aktyor ötən ilin sentyabrında anası Janelin vəfatı ilə əlaqədar Sidneyə qayıtsa da, son zamanlar bir çox prodüserlərdə rol alan aktyor film tanıtımları üçün tez-tez Amerikaya getməli olub.

Çox gərgin iş qrafiki olan və yeni layihəsinin çəkilişləri üçün tez-tez ölkə dəyişən ulduz indi Avstraliyada yaşamaq istəyir. Yaxınlarının aktrisanın "tükənmişlik sindromu"ndan əziyyət çəkəndən narahat olduğu və Kidman və ərinin Avstraliyaya qayıtmağı düşündüyü məlum olub.

Qeyd edək ki, Hollivudun bəzi məşhur adlarının seçkilərinin nəticələri açıqlandıqdan sonra ABŞ-dən köçmək qərarına gəldiyi məlum olub.

Turan

Adelin qərarı sevənlərini üzdü

Məşhur ifaçı səhnəylə vidalaşdı

"Hello", "Someone Like You", "Easy On Me" və "Rolling in the Deep" hit mahnılarıyla məşhurlaşmış britaniyalı müğənni Adel Las-Veqasda səhnəyə çıxıb.

"Weekends With Adele" adlı şou-proqramla tamaşaçılar önünə çıxan müğənninin səhnə ilə, pərəstişkarları ilə vidalaşacağını kimsə bilməyib. Lakin müğənni şou-proqram əsnasında sonuncu konserti olduğunu söyləyib və bir daha səhnəyə çıxmayacağını deyib. Las-Veqasda 100-cü konsertini verən Adel iki ilə yaxın davam edən Las-Veqas şoularının finalında göz yaşlarını saxlaya bilməyib. "Caesars Palace"da musiqişəvərlərlə görüşən 36 yaşlı britaniyalı sənətçi musiqi ilə bağlı heç bir planının olmadığını ifadə edərək, "bu konsertlərin bitəcəyinə çox üzülürəm, amma baş tutduğu üçün çox xoşbəxtəm. Bu mərhələ üçün çox darıxaçığım, sənin üçün çox darıxaçığım. Yenidən nə vaxt səhnəyə çıxmaq istədiyimi isə bilmirəm", söyləyib.

Mələhat

Motosikldə təhlükəli səyahət

Eyni anda altı nəfər minib yola çıxdı

Adanada 6 nəfərlik ailə eyni motosiklətlə səyahət edib. Motosiklətdə uşaqlardan ikisi atanın, digər ikisi isə ananın qucağında olarkən yolda olan şəxs tərəfindən ləntə alınıb.

"Şərq" xəbər verir ki, ana, ata və dörd övladı iki nəfərlik motosiklətlə Yüreğirdəki Ege Bağatur bulvarında səyahət ediblər.

Təhlükəli səfər zamanı motosikleti idarə edən atasının qucağında iki uşağın, digər iki uşağın isə anasının qucağında hərəkət etdiyi və heç birinin dəbilqə taxmadığı müşahidə olunub.

Turan

Mütəxəssis izah edir

Yeni doğulmuş körpələri öpmək təhlükəlidir

İngiltərədə işləyən həkim Karan Raj tiktodakı paylaşımı ilə körpələri öpməyin təhlükələrinə diqqət çəkib. Sosial mediada böyük marağa səbəb olan paylaşımına minlərlə şərh gəlib. Dr. Rajın xəbərdarlığı bir çox insanın körpələri öpməyin riskləri haqqında kifayət qədər məlumatlı olmadığını ortaya qoyur.

"Şərq" xəbər verir ki, İngiltərədə çalışan Dr. Karan Raj, tiktodakı paylaşımında körpələri öpməyin sağlamlıq risklərini gündəmə gətirib və valideynləri bu mövzuda daha diqqətli olmağa çağırıb.

Yeni doğulmuş körpələrin immun sistemi hələ tam inkişaf etmədiyi üçün böyüklərdə sadə infeksiyalara səbəb olan mikroblar körpələrdə çox daha ciddi sağlamlıq problemləri yarada bilər.

Xüsusilə ilk üç ayda körpələrin immun sisteminin müdafiə hüceyrələri məhdud olur və bu, onları infeksiyalara qarşı həssas edir.

Böyük Britaniyada qərarlaşan "Lullaby Trust" tərəfindən aparılan sorğu nəticəsində məlum olub ki, yeni valideynlərin 54 faizi dostlarına və ailəsinə körpələrin öpməyə icazə verib, belə ki, körpələrinin yoluxma riski olan öpüşlərdən qorunmalıdır.

Herpes virusu kimi infeksiyalar körpələrdə soyuq yaralarla məhdudlaşmır, ciddi orqan zədələnməsinə səbəb olur və həyat üçün təhlükə yaradır. Körpələr B qrupu streptokok kimi bakteriyalara da həssasdırlar.

Körpələrə sevgi göstərmək vacib olsa da, valideynlər ziyarətçilərə körpələrin öpməmələri barədə xəbərdarlıq etməkdən çəkinməməlidirlər.

Körpənin sağlamlığı ilə həqiqətən maraqlanan bir ziyarətçi bu cür istəklərdən inciməməlidir. Körpəni öpmək istəyən insanlar infeksiya riskini minimuma endirmək üçün əllərini yaxşıca yumalı,

körpənin üzünü və ağızını öpməməli, soyuq dəymə, herpes kimi infeksiya halında maska ilə yaxınlaşmalıdır.

Turan

İlin 6 ayını dənizdə keçirir

Təhlükə böyük, səhvə isə yer yox

Aldığı təlimlə yeni bir çığır açan Neslihan Müfrezə qazma gəmisində dinamik idarəetmə kapitanı vəzifəsini icra edir. İlin 6 ayını dənizdə keçirən Neslihan bu işi görən ilk türk qadınıdır.

İşin böyük risklər daşdığına və bu səbəbdən ən kiçik səhvə belə yer olmadığını deyən Neslihan bir qadın olaraq dənizdə yaşamağın çətinliklərini, eyni zamanda daşdığı vəzifənin məsuliyyətini anladır.

"Şərq" "Milliyet.com.tr"yə istinadən xəbər verir ki, 28 yaşlı Neslihan Müfrezə Türkiyənin hatay bölgəsindədir. İxtisası onu Koreyaya aparıb çıxarıb. 1 ildir ki, Koreyada açıq dənizdə qazma işləri apararaq gəmidə çalışır. Ali təhsilini bitirdikdən sonra ölkəsində çalışıb, lakin çox kiçik bir səbəbdən işlədiyi qazma gəmisindən qovulub. Bu gözənlənməz hadisə onun peşəkar həyatının ən çətin günlərində iz buraxıb. O günlərdə heç vaxt təkrar dirçələ bilməyəcəyini düşündü: "Sadəcə, "artıq bitdi, yenidən başlamaq bilmərəm", deyirdim, bu vaxt mənə yeni iş təklifi edildi. Hazırda işlədiyim şirkətlə müqavilə bağladım" deyən N.Müfrezəyə bu razılışma yənidən ümid verib. Bu yeni başlanğıc peşəsində yeni bir səhivə açdı və ona öz ayaqları üzərində daha möhkəm dayanma fürsəti verib. İş həyatına quru yük gəmisində başlayan Neslihan uzunmüddətli hədəfi olan dəniz sektoruna keçib. O, hazırda Norveçdə yerləşən ofisin layihəsində işləyir və bu layihədə iştirakın həm şəxsi, həm də peşəkar baxımdan böyük inkişaf fürsəti verdiyini bildirir.

Dənizçiliyin onun üçün bir peşədən daha çox, bir həyat tərzini bildirdiyi Neslihan: "İşimdə hər an öyrənməyə, özümü təkmilləşdirməyə və yeni bacarıqlar qazanmağa böyük əhəmiyyət verirəm. Eyni zamanda dənizçilik və dəniz sənayesi ilə bağlı təcrübələrimi sosial mediada paylaşaraq bu sahə ilə maraqlananlara bələdçi olmağa çalışıram. "Ofşor sektoru Türkiyədə tanınmış bir sahə olmadığı üçün bu bölmədə təhsil alan tələbələrini və sektorda iş-

ləmək istəyən dənizçilərin yolunu bacardığım qədər istiqamətləndirərək işi qandırmağın mənim üçün xüsusilə mənası var", deyib. Dinamik idarəetmə kapitanı olan Neslihan gəminin mövqeyini dəqiq şəkildə sabit saxlamaq və ya lazım gəldikdə müəyyən bir marşrut üzrə hərəkət etdirməkdən məsuldur. Bu vəzifənin dəniz sektorunda, xüsusilə də qazma gəmiləri və tədqiqat gəmilərində çox əhəmiyyətli olduğuna diqqət çəkən Neslihan, "Çünki xarici amillər, dalğalar, külək və cərəyanlar gəminin mövqeyinə təsir edə bilər. Bu, mənim missiyamın işi girdiyi yerdə; Bir sözlə, gəmi qazma işləri apararkən DP sistemi ilə gəmini sabit vəziyyətdə saxlamaq mənim işimdir", bildirib. Qazma sənayesində işləməyin çətin tərəflərinin olduğunu bildiren Neslihan, "İşin təbiəti çox yüksək risklər ehtiva etdiyi üçün ən kiçik səhvə belə yer yoxdur. Ona görə də hər zaman diqqətli, hazırlıqlı və soyuqqanlı olmalısan. Digər tərəfdən dənizdə, evdən uzaqda qalmağın sevdiyiklərinizdən uzaq olmağı və sərt dəniz şəraitinə davamlı olmağı tələb edir. Xülasə, bu iş nə qədər qənaətdici olsa da, insanları nizam-intizamla, möhkəm və qətiyyətli olmağa məcbur edir. Başqa bir problem uzun müddət dənizdə təcrid olunmuş mühitdə işləməyin emosional və sosial çətinlikləri idi. Aylarla quruya ayaq basmaq, doğmalarından uzaq qalmağın, özəl günləri qaçırmamağın təkcə fiziki deyil, həm də mənəvi cəhətdən güclü olmağı tələb edir. Bu təcrid mühitdə tək qalmağın qadın olaraq bəzən çətin olsa da, dənizdə keçirdiyim hər gün mənə nə qədər güclü olduğumu yenidən kəşf etdirir. Anam bu işləməyə razı deyildi, sakit bir yerdə işləməyimi istəyirdi. Heç bir valideyn qızının uzaqda olmasını istəməz, xüsusən də gəmidə. Dünyanın o tayında işləməyimi bu vəziyyəti daha da çətinləşdirir. Buna baxmayaraq, dənizdə olan həvəsimi və işimə olan sevgimi bildikləri üçün hər zaman mənə dəstək olublar və nailiyyətlərimlə fəxr edirlər".

Mələhat

Adi sellofan paket yetərlidir

Avtomobilini şaxtadan qorumaq üçün sadə üsullardan istifadə etmək olar

Havaların soyuması avtomobillərə və təbii ki, avtomobil sahiblərinə də bir sıra problemlər yaradır.

Xüsusən də əgər avtomobil gecə saatlarında açıq havada park edilirsə, şüşələrin, güzgülərin buz tutacağı, mühərriki don vuracağı ehtimalı da var. Mütəxəssislər bəzi xırda detallara diqqət etməklə zərərən yayının mümkününü bildirir. "Şərq" "Milliyet.com.tr"yə istinadən xəbər verir ki, avtomobil şaxtadan qorumaq üçün sadə üsullardan istifadə etmək olar. Bunun üçün adi sellofan paket də yetərlidir. Sellofan paketi avtomobilin arxanı göstərən ön güzgüsünə keçirmək ayınan buzlanmanın qarşısını alacaq. Sellofan paketi güzgüyə elə keçirmək lazımdır ki, onu bütünlüklə örtün. Bununla güzgünün buzlanması problemindən xilas olarsınız. Buzlanmağın qarşısını alan örtüklərdən istifadə edilə bilər. Avtomobilin ön şüşəsini gecələr xüsusi şüşə qoruyucu örtüklə bağlamaq, şüşəsilənir isə ön şüşədən aralı vəziyyətdə saxlamaq lazımdır ki, rezin ucluqlar şaxtanın təsiri ilə şüşəyə yapışmasın. Avtomobilin pəncərələri və digər səthləri buzlanmadan qoruyan xüsusi spreylər də satılır. Avtomobilin zədələnməsinin qarşısını almaq üçün bu spreylərdən istifadə edə bilərsiniz. Amma kimyəvi maddələrdən istifadə etmək istəmərsinizsə, sirkə ilə suyu qarışdırıb pəncərələrə çiləyə bilərsiniz. Buzlanma təkcə pəncərələrdə deyil, həm də mühərrik sistemlərində müxtəlif problemlər yarada bilər. Mühərrikin soyuducusunda antifriz tərkibini vaxtaşırı yoxlayın. Antifrizin normal səviyyələri mühərrikin donmasını qarşısını alır. Qış mövsümündən əvvəl avtomobilinizə ümumi texniki qulluq etməklə buzlanmaya qarşı tədbir görülməlidir. Alacağınız ehtiyat tədbirləri, qış boyu avtomobilə rahat istifadəyə imkan verəcək. Bu həm iqtisadi cəhətdən sərfəlidir, həm də təhlükəsizlik baxımından vacibdir.

Mələhat

Qara "əsir düşdülər", axtarışa başlanıb

Türkiyənin Ordu bölgəsində qar səbindən yolda qalan 4 nəfər üçün axtarışa başlanılıb. Axtarış-xilasetmə işləri 23 personal və 7 maşınla davam edir.

"Şərq" xəbər verir ki, dünən səhər saatlarında evdən çıxan Murat və Ferhat Günay, Hüdaverdi və Barış Aslantaş Mesudiyyə məhəllinə ova çıxıblar.

Horu Obasıda güclü qara yaxalanan 4 nəfər qapalı yerdə qalıblar. Bunun üzərinə onlar qohumlarına zəng edərək məsciddə olduqlarını və qapalı qaldıqlarını bildirdilər və sonra qruplara məlumat verilib. Ərazidə qapalı qalan 4 nəfərin axtarışına başlanılıb. Axtarış-xilasetmə işləri 23 personal və 7 maşınla davam edir.

